

GAZİANTEP UNIVERSITY JOURNAL OF SOCIAL SCIENCES

Journal homepage: <http://dergipark.org.tr/tr/pub/jss>

Araştırma Makalesi • Research Article

2019-2020 Yılı Yesemek Heykel Atölyesi ve İslahiye-Nurdağı Yüzey Araştırması Sonuçları¹

Results of the Yesemek Sculpture Workshop and İslahiye-Nurdağı Survey 2019-2021

Atilla ENGİN^a Metin ALPARSLAN^b Emrah ÖZDEMİR*^c Şenay DORUK ENGİN^d Deniz Burak KİŞİŞİ^e

^a Prof. Dr., Gaziantep Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Gaziantep/TÜRKİYE
ORCID: 0000-0003-3165-1562

^b Doç. Dr., İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Eskiçağ Dilleri ve Kültürleri Bölümü, İstanbul/TÜRKİYE
ORCID: 0000-0001-8354-5206

^c Arş. Gör., Gaziantep Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Gaziantep/TÜRKİYE
ORCID: 0000-0002-1083-9665

^d Arkeolog, Gaziantep/TÜRKİYE

ORCID: 0000-0003-2903-6624

^e Arş. Gör., Gaziantep Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Gaziantep/TÜRKİYE
ORCID: 0000-0003-3368-2733

MAKALE BİLGİSİ

Makale Geçmişi:

Başvuru tarihi: 4 Temmuz 2022

Kabul tarihi: 2 Eylül, 2022

Anahtar Kelimeler:

Yesemek Heykel Atölyesi,
İslahiye ve Nurdağı Havzası Yüzey
Araştırması,
Hitit İmparatorluk Çağ

ARTICLE INFO

Article History:

Received: July 4, 2022

Accepted: September 02, 2022

Keywords:

Yesemek Sculpture Workshop,
Surveys of the İslahiye and Nurdağı
Basin,
Hittite Imperial Period

ÖZ

2019 ve 2020 yıllarında, Gaziantep iline bağlı İslahiye ve Nurdağı ilçeleri sınırları içinde ve Yesemek Heykel Atölyesi ile yakın çevresinde yapılan arkeolojik yüzey araştırmalarında Orta Paleolitik Çağ'dan Geç Osmanlı Dönemi'ne kadar farklı dönemlere tarihlenen 77 arkeolojik merkez tespit edilmiş ve incelenmiştir. Kuzey Levant Koridoru içinde yer alan bu bölgenin arkeolojisi yeterince araştırılmamıştır. Bu merkezler içinde Yesemek Heykel Atölyesi içinde ve hemen yakınlarındaki büyük bir tepe yerleşmesinde tespit edilen Geç Tunç Çağı kalıntıları Yesemek Heykel atölyesi ile ilgili başta tarihlendirme problemi olmak üzere önemli sorulara cevap vermiştir. Yesemek Heykel Atölyesi'nin hemen doğusunda yer alan, doğu-batı istikametinde uzanan 3,5 km uzunluğundaki doğal tepe üzerinde tespit edilen Geç Tunç Çağı'na tarihlenen mimari kalıntılar, heykeltıraşlık eserleri ve seramik parçaları Yesemek Heykel Atölyesi'nin tarihlendirilmesini sağlarken, atölyenin üretim amacını da ortaya koymuştur.

ABSTRACT

During the archaeological investigations carried out in 2019 and 2020 in İslahiye and Nurdağı districts of Gaziantep province and near Yesemek Sculpture Workshop, 77 archaeological sites from different periods from the Middle Palaeolithic to the Late Ottoman period were identified and investigated. The archaeology of this region, located in the northern Levant corridor, has not yet been sufficiently explored. Among these centres, the Late Bronze Age remains found in the Yesemek Sculpture Workshop and in a large hilltop settlement in its immediate vicinity answered crucial questions about the Yesemek Sculpture Workshop, especially the problem of dating. Architectural remains, sculptures and pottery sherds from the Late Bronze Age found on a 3.5 km long natural hill extending in an east-west direction directly east of the workshop provide the dating of the Yesemek sculpture workshop, while the workshop's production purpose has also been uncovered.

¹ YA012702 numaralı bu proje Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü tarafından desteklenmiştir.

EXTENDED ABSTRACT

The article evaluates the results of the research conducted in 2019 and 2020 on the "Yesemek Hittite Sculpture Workshop" and its surroundings, as well as the Islahiye and Nurdağı basins where the workshop is located. The research area is located within the northern Levant corridor. On the one hand, the surveys aim to shed light on the archeology of the region, which is still under-researched, and, on the other hand, to solve the problems related to the Yesemek sculpture workshop, such as the problem of dating and the purpose of production.

The investigation in 2019 focused on the Yesemek sculpture workshop and its immediate surroundings, including the area of the Tahtaköprü Dam reservoir and its surroundings laid out along the Karasu River (fig. 1). While in the plain along the Karasu River, mounds and top hill settlements are generally found at intervals of several kilometers, the hills and slopes, especially in the north and east of the area, were used as settlements and necropolises in the Hellenistic and Roman periods.

During the 2019 surveys, in addition to the Yesemek sculpture workshop, 7 mounds, 2 top hill settlements, 1 flat settlement, and 2 necropoleis from different periods were identified and investigated (Table 1). During these surveys, various finds were found at Sağır Seydo Höyüğü, Hamamlar Höyüğü (fig. 8) and Taşlıgeçit Höyüğü (fig. 2).

The Yesemek Hittite sculpture workshop (YS 001- Yesemek I) is located about 20 km southeast of the Islahiye, within the boundaries of the Yesemek district. The sculptures are distributed over a wide area on the northwestern slopes of Karatepe, while the basalt deposits are located on the upper western slopes of the hill. The sculptures and architectural objects cover an area of about 11 hectares.

In Yesemek, known in archeological literature since the end of the 19th century, excavations and research were carried out by U.B. Alkim in 1955-1961 and by İ. Temizsoy in the years 1989-1991 were carried out. In Yesemek sculpture workshop, none of the sculptures were completed in detail, but the works were roughly shaped. These sculptures, made in the workshop as "sketches", were to be finished where they would be transported and placed. The number of statue designs and basalt blocks identified in the area is 518, and many more artifacts are believed to be underground. During the 2019 surveys, investigations were carried out in the workshop and in the modern settlement on the outskirts of Karatepe. In the area above the olive groves north of the modern settlement, smooth stone foundations can be traced on the surface. Apart from a small sherd, no surface material was encountered in this area. During the investigations in the modern settlement, pottery sherds were found mainly in the plowed gardens, although in small numbers. The ceramic material collected from the surface is dated to the LBA and Islamic periods.

During the investigations in the Yesemek sculpture workshop, the stylistic criticism, construction techniques, and manufacturing phases of the sculptures were investigated and documentation studies were carried out. Lidar scans of various sculpture groups were conducted as part of these investigations.

The research sought answers to questions such as when the Yesemek sculpture workshop was dated, to which political authority it belonged, for which center or centers it was produced, how long it was used, and when and why it was abandoned. Important finds that will provide answers were found on the 3.5 km long mound located east of the Yesemek sculpture workshop and extending to the district of Topallar within the borders of Kilis (map 1, fig. 3). Various architectural remains, sculptures, and pottery fragments dated to the LBA were found on the mound (YS 002- Yesemek II). Most of the mound is forested, while the eastern and western parts are used as agricultural land.

During the surveys on the hill, ruins from the Hittite imperial period were found in the forested area in the southeastern part (drawing 1-2; figs. 4-5). In this area, a stone foundation wall running in a north-south direction was found, which was recently destroyed by construction machinery. In this area called "Çiçektepe", the stones above the foundation of the destroyed wall were worked in the Hittite-Imperial stone carving technique (Fig. 4). Architectural elements belonging to cubic basalt columns that were broken and scattered in the same area were also identified. Georadar and geomagnetic surveys conducted at 4 different locations on the hill detected building remains with smooth wall extensions under the ground.

In Çiçektepe, very dense sherds were found in an area about 30 meters in diameter in and around the destroyed area (drawing 1). The ceramic material collected belongs in type and form to the Hittite imperial period. Two relief fragments are among the crucial remains found in the destroyed area in Çiçektepe (drawing 2). It became known that a human statue with Anatolian hieroglyphics was also found in this area, discovered by villagers in the early 1990s. In the same area, a double foot of a human statue was found in 2018 and delivered to the Gaziantep Museum. XRF analysis revealed that both pieces, which are similar in colour and texture, are parts of the same sculpture. Therefore, it was assumed that these two pieces belonged to a standing statue of a god (fig. 5). The third piece of unfinished relief was found at the eastern end of the mound.

Considering the distribution of architectural remains on the 3.5 km long hill identified during the surveys, it is assumed that the settlement extended over an area of about 200 hectares (map 1; fig. 3). Based on the surface finds, it is not yet possible to determine whether or not this newly discovered city was completely upright.

The 2020 surveys were mostly carried out within the boundaries of the Islahiye district, while the investigations took place in the southern part of the Nurdağı district. As part of the survey studies, the documentation and investigation studies continued in Yesemek Sculpture Workshop in 2020. Lidar scans of around 30 different sculpture sketches were made as part of the survey and documentation studies. A total of 64 archaeological sites from different periods ranging from the Middle Palaeolithic to the Late Ottoman period were investigated during the 2020 survey (Table 2).

Giriş

Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Gaziantep Üniversitesi adına Gaziantep İli, İslahiye ve Nurdağı ilçelerinde gerçekleştirilen "Yesemek Hitit Heykel Atölyesi ve İslahiye-Nurdağı Yüzey Araştırması" [Proje Numarası-YA012702] 2019 ve 2020 yıllarında Gaziantep Büyükşehir Belediyesi ve Gaziantep Üniversitesi'nin desteği ile gerçekleştirilmiştir. Yazarlar dışında 2019 yılı çalışmalarında Bitlis Eren Üniversitesi'nden Jeofizik Mühendisi Prof. Dr. Aydın Büyüksaraç; Sivas Cumhuriyet Üniversitesi'nden Jeofizik Mühendisi Doç. Dr. Özcan Bektaş, Malzeme Mühendisi Doç. Dr. Ali Özer, Jeodezi ve Fotogrametri Mühendisi Önder Gürsoy, Jeofizik Mühendisi Öğr. Gör. Dr. Sinan Koşaroğlu; Gaziantep Üniversitesi Arkeoloji yüksek lisans öğrencisi Aysen Tuncer ekip üyesi olarak görev alırken, 2020 yılı çalışmalarında COVID 19 pandemi süreci nedeniyle ekip üyeleri yazarlardan oluşmuştur. Bakanlık Yetkili Uzmanı olarak 2019 yılı çalışmalarında Gaziantep Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'ndan Arkeolog Fuat Lebe, 2020 yılı çalışmalarında ise Gaziantep Müzesi'nden Hititolog Sait Uslu görev yapmıştır.²

Yüzey araştırmalarının temel hedefi, başta Yesemek Hitit Heykel Atölyesi ile ilgili sorunları çözmek ve heykel atölyesinin içinde bulunduğu İslahiye ve Nurdağı havzasındaki arkeolojik alanları incelemektir. 2019 ve 2020 yılı araştırmaları, büyük ölçüde Yesemek Heykel Atölyesi'nin içinde bulunduğu İslahiye İlçesi sınırları içerisinde gerçekleştirilmiş, Nurdağı İlçesi'nin ise sadece güney kesiminde çalışmalar yapılmıştır. Gaziantep ilinin batısında yer alan İslahiye ve Nurdağı havzası, bir taraftan Bereketli Hilal'in kuzeybatı kesiminde yer alırken, diğer taraftan Kuzey Levant Koridoru'nun önemli bir bölümünü oluşturur.

2019 Yılı Yüzey Araştırmaları

2019 yılı çalışmaları, Yesemek Heykel Atölyesi ve Taş Ocağı ile yakın çevresinde yoğunlaştırılmış olup, bu alan Karasu nehri üzerine kurulmuş olan Tahtaköprü Baraj gölü sahası ve çevresini kapsamaktadır (Resim 1). Araştırılan alan, Karasu'nun oluşturduğu yaklaşık kuzey-güney yönünde uzanan geniş bir alüvyonal düzlük ile bu düzlüğü doğudan ve batıdan sınırlandıran dağ yükseltileri, kuzey ve güneyden ise tepelerin sınırlandığı kapalı bir havza görünümündedir. Ovada, Karasu nehri boyunca genellikle birkaç kilometre aralıklarla dizilmiş höyük ve tepe yerleşmeleri görülürken, özellikle alanın kuzey ve doğusundaki tepe ve yamaçlar farklı dönemlerde yerleşim yeri ve nekropol olarak kullanılmıştır.

2019 yılı yüzey araştırmalarında Yesemek Heykel Atölyesi ve Taş Ocağı dışında, farklı dönemlere ait olan 7 höyük, 2 tepe yerleşmesi ve 1 düz yerleşme ile 2 nekropol alanı tespit edilmiş ve incelenmiştir (Tablo 1). Dokuma ağırlığı, damga mühür, ağırşak, pişmiş toprak figürin, ok ucu, minyatür taş balta, bız, Akeramik Neolitik taş kült objesi gibi küçük buluntular (Resim 2), tümüyle ya da kısmen Tahtaköprü Barajı suları altında kalmış olan Sağır Seydo Höyüğü, Hamamlar Höyüğü (Resim 8) ve Taşlıgeçit Höyüğü'nden ele geçmiştir.

YS 001 - Yesemek Heykel Atölyesi ve Taş Ocağı (Yesemek I)

² Yüzey araştırmaları, Gaziantep Büyükşehir Belediyesi'nin ve İslahiye Belediyesi'nin sponsorluğu ile yürütülmüştür. Değerli katkıları ve yardımlarından dolayı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'ne, Gaziantep Büyükşehir Belediyesi'ne ve Belediye Başkanı Sayın Fatma ŞAHİN'e, Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Genel Sekreteri Sayın Sezer CİHAN'a, başta Şube Müdürü Sayın Serdar Murat GÜRSEL olmak üzere Gaziantep Büyükşehir Belediyesi KUDEB Şubesi Müdürlüğü'nün tüm çalışanlarına, İslahiye Belediyesi'ne ve Belediye Başkanı Sayın Kemal VURAL'a, Yesemek Alan Başkanlığı'na ve Alan Başkanı Sayın Zafer OKUDUCU'ya, Gaziantep İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'ne ve İl Kültür ve Turizm Müdürü Sayın Bülent ÖZTÜRK'e, Bakanlık Yetkili Uzmanları Fuat LEBE'ye ve Sait USLU'ya en içten teşekkürlerimizi sunarız.

Yesemek Hitit Heykel Atölyesi ve Taş Ocağı, İslahiye ilçesinin yaklaşık 20 km güneydoğusunda, Yesemek Mahallesi sınırları içerisinde yer almaktadır. Heykeltıraşlık eserleri Karatepe'nin (Aslanlıtepe) kuzeybatı yamaçları boyunca geniş bir alana yayılmışken, bazalt yataklarının bulunduğu taş ocağı tepenin üst batı yamaçlarında yer almaktadır. Heykeltıraşlık eserleri ve taş ocağı yaklaşık 11 hektarlık bir alana yayılmaktadır.

Yesemek, 19. yüzyılın sonlarında, Zincirli'de kazı çalışmaları yapan Alman araştırmacı Felix von Luschan tarafından tespit edilmiş, araştırmacı 1893 yılında yayımlandığı Zincirli kazı raporundaki haritada *Gesemek* adıyla işaretlemiştir.³ Luschan sonraki yayınında Yesemek'ten *Nurkhanli* (Nurhanlı) olarak bahsetmiştir.⁴ Landsberger'in 1948 yılında yayımladığı "Sam'al: Karatepe Harabelerinin Keşfi ile İlgili Araştırmalar" başlıklı eserinde heykel atölyesinin adı Nurhanlı olarak geçer.⁵ Luschan ve Landsberger Zincirli ve yakın çevresindeki heykeltıraşlık eserlerinin Yesemek kökenli olduğunu düşünmüşlerdir.⁶

Yesemek'te ilk arkeolojik çalışmalar, 1957 yılında İstanbul Üniversitesi'nden Prof. Dr. Bahadır Alkım tarafından başlatılmış olup, bu çalışmalar 1961 yılına kadar devam etmiştir.⁷ 5 kazı sezonu sürdürülen ve tepenin doğu yamacı üzerinde yoğunlaşmış olan bu çalışmalarda, kısmen toprak altında bulunan heykeltıraşlık eserleri tümüyle gün yüzüne çıkartılarak incelenmiş, bunların çizim, fotoğraflama ve envanter kayıtları yapılmıştır. Prof. Dr. Refik Duru, bu çalışmalarda kazılarak tümüyle ortaya çıkartılan ve kısmen toprak altında bulunan, kayda geçmiş heykeltıraşlık eseri sayısını 164 olarak belirtmektedir.⁸

Yesemek'te 1961 yılından sonra ara verilen arkeolojik çalışmalar, Gaziantep Müze Müdürlüğü görevi sırasında İlhan Temizsoy tarafından 1989 yılında yeniden başlatılmış, bu çalışmalar ise 1991 yılına kadar devam etmiştir.⁹ Temizsoy'un çalışmalarında, kısmen toprak altındaki heykeltıraşlık eserleri kazılarak ortaya çıkartılırken, açık hava müzesi teşhirine için gezi yolları ve teras düzenlemeleri kapsamında eserlerin bir kısmının yerleri değiştirilmiş¹⁰, sit alanı dışındaki bazı eserler ise sit alanı içine taşınmıştır.¹¹ Temizsoy'un çalışmalarında 1990 yılında 52 adet, 1991 yılında ise 31 adet eserin ortaya çıkartıldığı rapor edilmiştir.¹² Duru'nun 2004 yılında yayımladığı "Yesemek" kitabında, Temizsoy'dan şifahen alınan bilgiye göre bu çalışmalarda toplamda 115 eserin kazılarak ortaya çıkartıldığı aktarılmaktadır.¹³

Yesemek Heykel Atölyesi ve Taş Ocağı'nda, bir kısmı kazılarla açığa çıkartılan mevcut heykeltıraşlık eserlerinden hiçbirinin detayları tamamlanmamış, eserler kabaca biçimlendirilmiştir. Bu nedenle "heykel taslakları" olarak nitelendirilen bu eserlerin, detay işçiliklerinin taşınacakları ve yerleştirilecekleri yerlerde yapılmak üzere üretilmiş oldukları düşünülmektedir.¹⁴

³ Von Luschan vd., 1893, s. 14, Harita 1.

⁴ Von Luschan vd., 1898, s. 177.

⁵ Landsberger, 1948, s. 9, dipnot 19.

⁶ Von Luschan, 1898, s.14; Landsberger, 1948, s. 9, dipnot 20.

⁷ Alkım, 1957; 1958; 1959a; 1960a; 1960b; 1962a; 1962b; 1964; 1974a.

⁸ Duru, 2004, s. 15, dipnot 9.

⁹ Temizsoy, 1992; 1993a; 1993b.

¹⁰ Temizsoy, 1993a, s. 88.

¹¹ Temizsoy, 1992, s. 300.

¹² Temizsoy, 1992, s. 301; 1993a, s. 88.

¹³ Duru, 2004, s. 16.

¹⁴ Alkım, 1974a, s. 19; Duru, 2004, s. 39-50.

2019 yılı yüzey araştırmaları kapsamında heykellerin yoğun olarak bulunduğu alan, mahallenin içi, mahallenin kuzeyi ve taş ocağında inceleme çalışmaları yapılmıştır. Alkım, Duru ve Temizsoy'un çalışmalarında açığa çıkartılan ve kısmen yüzeyde görülen heykeltıraşlık eserlerinin tahmini sayısının 400 civarında olduğu ve yaklaşık 350 x 200 m'lik bir alana yayıldığı belirtmektedir.¹⁵ Yakın zamanda Gaziantep Müzesi ve Gaziantep Belediyesi KUDEB uzmanları tarafından alanda yapılan inceleme ve tespit çalışmalarında ise bu sayı 518 olarak belirlenmiştir. Modern yerleşimin kuzeyinde yer alan zeytinliklerin hemen üzerindeki boş alanda ise düzgün taş temel duvarları yüzeyden takip edilebilmektedir. Bu duvar uzantıları moloz taşlarla inşa edilmiş olup, yaklaşık 60-70 cm genişliğindedir. Bu alanda kk bir amorf seramik parçası dışında herhangi bir yüzey malzemesine rastlanmamıştır.

Mahalle içinde yaptığımız incelemelerde, özellikle sürülmüş olan bahçelerde az sayıda da olsa seramik parçalarına rastlanmıştır. Yüzeyden toplanan seramik türü malzeme Geç Tunç ağı ve İslami dönemlere tarihlenmektedir.

Erken çalışmalarda her ne kadar heykeltıraşlık eserlerinin yaklaşık 350 x 200 m'lik bir alana yayıldığı belirtmişse de¹⁶, gerek yüzey araştırmalarımız gerekse DSİ'nin Yesemek Göleti inşaat çalışmalarını yürüten yüklenici firmanın arkeolojik sit alanın doğusunda yaptıkları hafriyat çalışmalarında açığa çıkan onlarca heykeltıraşlık eseri, bunların daha geniş bir alana yayıldığını göstermektedir. Yesemek Göleti inşaat çalışmalarını yürüten yüklenici firma tarafından alandan çıkartılan hafriyat toprağının yığıldığı alanda yaptığımız incelemelerde ise gözenekli bazalttan yapılmış uzun dikdörtgen prizma biçimli bir blok ile bir öğütme taşı parçası tespit edilmiştir.

Yesemek Heykel Atölyesi ve Taş Ocağı'nda yapılan incelemelerde heykeltıraşlık eserlerinin stil kritiği, yapım teknikleri, üretim aşamaları ve belgeleme çalışmaları da sürdürülmüş olup, ağdaş örneklerle oran ve stil karşılaştırmaları yapılması gerektiğinden, bu çalışmalar henüz sonuçlandırılmamıştır. Benzer alışmalar, tepenin güneybatısında yer alan bazalt yatağının bulunduğu taş ocağında da yapılmıştır. Çalışma ve belgeleme kolaylığı açısından heykel taslaklarının lidar taramaları yapılmıştır.

YS 002 - Yesemek Tepe Yerleşmesi (Yesemek II)

Yesemek Heykel Atölyesi ve Taş Ocağı ile ilgili olarak; hangi döneme tarihlendiği, hangi siyasi otoriteye bağlı olduğu, hangi merkez ya da merkezler için üretim yapıldığı ne kadar süre kullanıldığı, ne zaman ve niye terkedildiği gibi sorulara cevap verecek önemli bulgulara Yesemek Heykel Atölyesi ve Taş Ocağı'nın doğusunda bulunan ve Kilis sınırları içerisindeki Topallar Mahallesi'ne kadar uzanan uzun tepe üzerinde rastlanmıştır (Harita 1, Resim 3). Doğu-batı yönünde uzanan tepe, yaklaşık 3,5 km uzunluğunda ve 0.7-1 km genişliğindedir. Tepe, doğuya doğru yükselerek devam etmektedir. Batıda yaklaşık 500 m ykseklisinde olan tepenin doğu uçtaki ykseklisi 760 m'yi bulmaktadır. Tepenin kuzey ve güneyini derin birer vadi sınırlandırır. Yerleşim yeri olarak seçilmiş olan tepe, bu açıdan oldukça mstahkemdir. Kuzeydeki vadi yatağında Yesemek Deresi akmaktadır. Tepenin büyük bölümü orman sahası olup, doğu ve batı uçlarda tarım arazisi olarak kullanılan bağ, bahçe ve tarlalar bulunmaktadır. Tepe, 1990'lı yılların başında ağlandırılmıştır.

Tepe üzerinde yapılan çalışmalarda, güneydoğu kesimde, ormanlık alan içinde Hitit İmparatorluk ağı'na tarihlenen kalıntılar tespit edilmiştir (izim 1-2; Resim 4-5). Bu alanda,

¹⁵ Duru, 2004, s. 16.

¹⁶ Duru, 2004, s. 16.

batı ve güneye doğru meyilli orman arazisi içinde yakın zamanda iş makinesi ile tahrip edilmiş kuzey-güney yönünde uzanan bir taş temel duvarı görülmüştür. Tahrip edilen duvara doğu-batı yönünde dik bağlanan duvar ise kısmen açığa çıkmıştır. “Çiçektepe” olarak adlandırdığımız bu alanda, tahrip edilen duvarın olasılıkla temel seviyesi üzerindeki taşlar, Hitit İmparatorluk Çağı duvar tekniğinden bilinen tarzda, taşların birbirine uyumlu biçimde oturtulduğu alıştırma tekniğinde biçimlenmiştir (Resim 4). Aynı alanda kırılarak dağılmış kübik bazalt sütun altlıklarına ait mimari öğeler de tespit edilmiştir.

Çiçektepe’de, tahrip edilen alan ve çevresinde, yaklaşık 30 metre çapında bir alanda çok yoğun seramik parçalarına rastlanmıştır (Çizim 1). Toplanan seramik malzeme Hitit İmparatorluk Çağı’na tarihlenen türlerde ve formlardadır. Yesemek Mahallesi içindeki bahçelerde de az sayıda benzer seramik parçaları ele geçmiştir. Alkim’in çalışmalarında da mahalle içinde bulunan MÖ 2. binyıl seramik parçalarından söz edilmektedir.¹⁷

Çiçektepe’deki tahribat alanında tespit edilen önemli kalıntılar arasında iki kabartma parçası da yer almaktadır. Kabartmalardan biri üzerinde Hitit İmparatorluk Çağı tasvirli sanat eserlerinden bilinen tarzda bir insan bacak betimlemesi oldukça belirgindir (Çizim 2). Bacağın sağ üst kısmında ise kısa etek uzantısı korunmuştur. Böylece bacak kabartmasının, Hitit İmparatorluk Çağı’nda, özellikle MÖ 13. yüzyılda Anadolu’da yaygın görülen kısa etekli tanrı, kral ya da prens tasvirleri türünde bir betimlemeye ait olduğu, küçük kabartma parçasının ise bu betimlemeye ait omuz parçası olabileceği değerlendirilmektedir.

1990’lı yılların başlarında İlhan Temizsoy’un Yesemek Heykel Atölyesi’ndeki kazı çalışmaları sırasında köylülerce bulunarak teslim edilen Anadolu Hiyeroglifli insan heykeli parçasının¹⁸ da bu alanda ele geçtiği bilgisine ulaşılmıştır. Aynı alanda 2018 yılında Yesemek Örenyeri Bekçisi Ali Çiçek tarafından bir insan heykeline ait çift ayak bulunmuş ve Gaziantep Müzesi’ne teslim edilmiştir. Yaptığımız XRF analizi, renk ve doku olarak da benzer olan her iki parçanın aynı heykelin parçaları olduğunu ortaya koymuştur. Buna göre, bu iki parçanın ayakta duran bir tanrı heykeline ait olduğu değerlendirilmektedir (Resim 5).

Çiçektepe’de tahrip edilen alan dışında, sık ağaçlı orman içinde, ağaç dikmek için 1990’larda iş makineleri ile açılan yatakların çevresine dağılmış onlarca bazalt yapı taşı çok geniş bir alanda tespit edilmiştir. Taşların büyük çoğunluğu üzerinde, alıştırma tekniğinde, taşları birbirilerine oturtmak için yapılan aletle düzeltme izleri oldukça belirgindir (Resim 4). Duvar izlerinin yayılımını tespit etmek amacıyla Çiçektepe’deki orman sahası içinde 4 farklı alanda jeoradar ve jeomanyetik ölçümler yapılmıştır. Bu çalışmalar sonucunda, tepenin doğu ve batı kısımlarında toprak altında düzgün duvar uzantılarına sahip yapı kalıntıları tespit edilmiştir. Tespit edilen duvar izleri, bir kısmı ana kaya içine açılan yataklara oturtulmuş, kalın duvarlı, çok mekânlı büyük yapılara aittir. Benzer duvar izleri, tepenin doğu ve batı kesimlerinde yer alan zeytinlik ile tarlalarda yapılan jeoradar ve jeomanyetik ölçümlerde de tespit edilmiştir.

Çiçektepe dışında, tescilli taş ocağının hemen doğusundaki yükseltide ve tepe üzerindeki geniş orman sahası içinde birçok yerde anıtsal yapılara ait duvar uzantıları yüzeyde de görülebilmektedir. Tescilli taş ocağının doğusundaki yükseltinin kuzey yamacında, doğu batı yönünde uzanan, yaklaşık 60 m’si yüzeyde takip edilebilen büyük bazalt taşlarla inşa edilmiş bir duvar tespit edilmiştir (Resim 6). Bu duvarın, bir iç kale suru ya da bir teras duvarına

¹⁷ Alkim, 1974a, s. 13.

¹⁸ Duru, 2004, s. 35-37, res. 21, lev. 46:1-2; lev. 47: 1.

ait olduğu değerlendirilmektedir. Diğer taraftan tepenin kuzeybatı yamaçlarında yaklaşık 200 m boyunca yer yer korunmuş taş sıraları ise sur duvarına ait olmalıdır. Tepenin güneybatı yamacında ise sık ağaçlı orman içindeki kalın sur duvarına ait izler yaklaşık 600 m boyunca takip edilebilmiştir.

Tescilli taş ocağının hemen doğusundaki yoğun taşlı yükselti üzerinde de yaklaşık 2-2,5 m genişliğinde kalın taş temel duvarları yüzeyde görülebilmektedir. Bazı alanlarda dikdörtgen mekân izleri dahi takip edilebilmektedir. Benzer duvar izleri tepenin uzantısının doğu yarısında, orman sahası içinde de yüzeyde görülebilmektedir. Tepenin doğu bölümü batı yarısından yaklaşık 200 m daha yüksek olduğu için yerleşmenin bu bölümü “Yukarı Şehir” olarak adlandırılmıştır. Bu alanda mimari kalıntılar yüzeyde çok daha belirgindir. Öyle ki, orman içindeki bazı kesimler mimariye ait yoğun taşlar nedeniyle ağaçsızdır. Bu alanda, Alaca Höyük¹⁹ gibi Orta Anadolu Hitit kentlerinden bilinen tarzda bir havuz ve kanal benzeri, suyla bağlantılı bir yapıya ait olabileceği değerlendirilen kalıntılar da mevcuttur. Tepenin doğu ucunda, havuz olabilecek taş kaplı geniş oval bir yapıya bağlı “V” şeklinde taş kaplı bir kanal oldukça belirgindir.

“Yukarı Şehir”de yapılan çalışmalarda, Mucuktepe olarak bilinen bazalt kayalık yataklarının bulunduğu tepede, Yesemek’teki bilinen taş ocağı dışında ikinci bir taş ocağı tespit edilmiştir (bkz. Harita 1). Mucuktepe Taş Ocağı’nda yapılan incelemelerde, batıdaki bilinen taş ocağı ile benzer uygulamalar ve kısmen düzeltilmiş bazalt bloklar tespit edilmiştir. Üçüncü ve daha küçük bir bazalt taş ocağı ise Mucuktepe’nin yaklaşık 350 m güneydoğusunda yer almaktadır. Yesemek’teki bilinen taş ocağının daha çok heykeltıraşlık eserleri için, Yukarı Şehir’deki iki taş ocağının ise daha çok yapı taşları için kullanılmış olabileceği değerlendirilmektedir.

Yukarı Şehir’de orman sahası içine dağılmış yapı taşları içinde, üzerinde taşçı işaretleri ve düzgün zıvana delikleri bulunan yapı taşları tespit edilmiştir. Düzgün yuvarlak zıvana delikleri ve taşçı işaretleri MÖ 2. binyıl Hitit ve bölge mimarisinden iyi bilinmektedir.²⁰ Tespit edilen taşçı işaretleri kazıma tekniğinde basit geometrik sembollerden oluşmaktadır.

“Yukarı Şehir”deki çalışmalarda, küçük taş ocağı yakınlarında, bir tarla sınırına yerleştirilmiş taşlar içinde başka bir kabartma parçası tespit edilmiştir. Yesemek Heykel Atölyesi’ndeki heykeltıraşlık eserleri gibi bu kabartma da bir taslak görünümündedir. Kabartma üzerindeki tasvir, Alaca Höyük’teki aslan avı sahneli ortostat üzerindeki köpek tasvirini andırmaktadır.²¹

Tepe yerleşmesi üzerindeki önemli çalışmalardan biri de XRF malzeme analizi çalışmalarıdır. Metalurji ve Malzeme Mühendisi Doç. Dr. Ali Özer tarafından ise XRF cihazı ile Çiçektepe, Yesemek Taş Ocağı ve Heykel Atölyesi’ndeki bazalt mimari öğeler ve heykeltıraşlık örnekleri üzerinde mineral analiz ölçümleri gerçekleştirilmiş ve ön çalışmalara göre Yesemek Tepe Yerleşmesi’ndeki bazalt yapı taşları ile Yesemek Taş Ocağı ve Heykel Atölyesi’ndeki örneklerin uyduğu tespit edilmiştir.

Yüzey araştırmalarında tespit edilen yaklaşık 3,5 km uzunluğundaki tepe üzerindeki mimari kalıntıların dağılımı göz önünde bulundurulduğunda, yerleşmenin yaklaşık 200

¹⁹ Çınaroğlu ve Çelik, 2012, fig. 10.

²⁰ Bkz. Neve, 1999, Taf. 66: b, c, f; Puchstein *et al.*, 1912, figs. 24, 72, 82, 86, Seeher, 2012, s. 340-342, Zimansky, 2002, s. 181-189, figs. 2, 4-15.

²¹ Özgüç, 2002, fig.7.

hektarlık bir alana yayıldığı değerlendirilmektedir (Harita 1; Resim 3). Yerleşmenin devasa boyutu, 186 hektarlık bir alanı kaplayan Hitit başkenti Hattuşa'dan daha küçük değildir. Keşfedilen bu yeni kentin tümüyle ayağa kalkıp kalkmadığını tespit etmek yüzey buluntularına göre henüz mümkün değildir. Ancak mimari kalıntılar çok geniş bir alana yayılırken, yaşam bulgusuna işaret eden seramik parçalarının çok kısıtlı bir alanda görülmesi, olasılıkla Hitit İmparatorluk Çağı'nın sonlarına tarihlenen bu kent yerleşmesinin tamamlanmamış olma ihtimalini güçlendirmektedir.

YS 003 - Yesemek Nekropolü (Yesemek III)

Önceki yıllarda Yesemek Mahallesi sakinleri tarafından Gaziantep Müzesi'ne ETÇ III-IV dönemlerine ait mezar eşyası niteliğindeki pişmiş toprak kapların teslim edildiğinin öğrenilmesi üzerine, konu ile ilgili olarak mahalle sakinleri ile iletişim kurulmuş, söz konusu mezar eşyasının modern yerleşmenin kuzeydoğusunda yer alan yamaçta ele geçtiği öğrenilmiştir. Bu alanda yapılan incelemelerde serpantin yapıda ana kaya üzerinde iki alanda geniş oyuklar ve düzeltme izleri tespit edilmiştir. Bu alan günümüzde teraslanarak zeytinlik olarak kullanılmaktadır. Yesemek'teki bulgular, ETÇ III-IV'de Kuzey Suriye'de, özellikle Orta Fırat Bölgesi'nde sık görülen kaya oyuğu mezarların bu bölgeye kadar yayılmış olduğunu göstermesi açısından önemlidir.²²

YS 004 - Sağır Seydo Höyüğü

Yesemek Mahallesi'nin yaklaşık 5 km güneybatısında, Tahtaköprü Barajı su rezervuar alanı içinde, baraj gölünün doğu kıyısında yer alan, yaklaşık 150 m çapında orta boyutlu bir höyük yerleşmesidir. Höyük, Karasu çayının doğu kıyısında, kapalı havzanın güneye doğru çıkan geçidi yakınlarında konumlanmıştır. Höyük, 1977 yılında tamamlanan Tahtaköprü Barajı suları altında kaldığından oldukça tahrip olmuştur. Höyüğün yükselen baraj sularından daha az etkilenen yaklaşık 30 m çapında olan akropol bölümü daha az zarar görürken, etekler büyük ölçüde eriyerek tahrip olmuş, su altında kalan diğer höyükler gibi farklı yerleşim tabakalarının yapı duvarlarına ait taşlar dağılarak büyük yığıntılar oluşturmuştur.²³ Höyüğün doğu yamacında yapılan incelemelerde, taş yığıntıları altında, doğu-batı yönünde uzanan iki taş sanduka mezara ait olduğu değerlendirilen izler ve sal taşı parçaları tespit edilmiştir. Mezarlar olasılıkla Ortaçağ'a aittir. Höyük üzerinde özellikle OTÇ, Orta Demir Çağı ve Geç Demir Çağı seramik malzemesi oldukça yoğun görülmekle birlikte, yüzey malzemesi Kalkolitik Çağ'dan Roma Dönemi'ne kadar bir yerleşim sürekliliğine işaret eder. Yüzey araştırmalarında Geç Kalkolitik Çağ'a tarihlendirilen yarım küre biçimli ve yatay ip delikli, taştan bir damga mühür, OTÇ II'ye tarihlenen pişmiş topraktan bir hayvan figürini parçası, Demir Çağı'na tarihlenen seramikten yuvarlak bir dokuma ağırlığı ve demir keski parçası ele geçmiştir.

YS 005 - Yesemek Höyüğü

Yesemek Höyüğü, Yesemek Mahallesi'nin yaklaşık 2 km batısında yer almaktadır. Yaklaşık 150 m çapındaki höyüğün korunan yüksekliği yaklaşık 5 m'dir. Yerleşme, yaklaşık 20 m güneyinde yer alan günümüzde kurumuş olan bir su yatağı üzerindedir. Höyük yükseltisi tarım faaliyetleri nedeniyle büyük ölçüde tahrip edilmiş ve yayvanlaşmıştır. Doğu etekleri üzerine kuzey-güney yönünde yığılmış taşlar, olasılıkla tarım faaliyetleri nedeniyle tahrip edilmiş olan mimariye aittir. Yüzeyden toplanan seramik malzeme höyükte Kalkolitik Çağ, ETÇ, OTÇ, GTC, Demir Çağı, Helenistik ve Roma dönemlerine ait yerleşimlere işaret

²² Bkz. Engin ve Beyazlar, 2016.

²³ Bkz. Engin, 2015.

etmektedir. Yüzey buluntuları arasında, olasılıkla Demir Çağı'na ait taş bir ağırşak ele geçmiştir. Prof. Dr. Bahadır Alkım 1961 yılında Yesemek Taşocağı ve Heykel Atölyesi'nde çalışmalar yaparken Yesemek Höyüğü'nde de kısa süreli bir sondaj çalışması gerçekleştirmiş, 11 x 20 m boyutlarındaki ve 6,5 m derinliğindeki sondaj çalışmalarında MÖ 1. ve 2. binyıllara tarihlenen iki yerleşim katı tespit etmiştir.²⁴

YS 006 - Altıntop Höyüğü

Altıntop Höyüğü, İslahiye İlçesi, Ortaklı Mahallesi sınırları içerisinde, İslahiye – Ortaklı karayolunun batısında yer almaktadır. Höyük, Akınyolu Mahallesi'ne yaklaşık 1,5 km, Ortaklı Mahallesi'ne yaklaşık 2 km uzaklıktadır. Yöre halkından edinilen bilgiye göre höyük yükseltisinin 1980'li yıllara kadar oldukça belirginken, yoğun tarım faaliyetleri nedeniyle neredeyse tümüyle düzleşmiş, tahrip edilen mimariye ait taşlar ise toplanarak höyükten uzaklaştırılmıştır. Höyük neredeyse tümüyle tahrip edilmiş olduğundan gerçek boyutları bilinmemekle birlikte, seramik türü yüzey malzemesinin dağılımından yaklaşık 200 m çapında orta boyutlu bir höyük yerleşmesi olduğu değerlendirilmektedir. Yüzey malzemesi höyükte, OTÇ, GTC, Demir Çağı, Helenistik ve Roma dönemi yerleşimlerine işaret etmektedir. Alanda yoğun insan kemiklerine rastlanması, alanda mezarların da tahrip edilmiş olduğunu göstermektedir.

YS 007 - Akınyolu Nekroplü (Akınyolu I)

İslahiye İlçesi'ne bağlı Akınyolu Mahallesi'nde, bir bahçe duvarına yerleştirilmiş olan, Roma Dönemi'ne ait bir bazalt mezar steli tespit edilmiştir. Duvarın alt kısmına yerleştirilmiş olan üçgen alınlıklı dikdörtgen mezar steli üzerinde $\Delta HM _ N _ HTHIOYF _ AOTEPAI$ [özgür/azatlı kız kardeşi için (yaptırdı)] ibaresi bulunmaktadır. Mezar steli 57 cm genişliğinde olup, alt kısmı toprağa gömülü olduğu için yüksekliği ölçülememiştir. Toprağın üzerinde kalan kısmı 74 cm yüksekliğindedir. Mezar stelinin mahallenin hemen doğusundaki tarladan getirildiğinin öğrenilmesi üzerine, bu alandaki tarlalarda inceleme yapılmış ve tarla sınırlarında Roma Dönemi mezarlarına ait olduğu değerlendirilen bazalttan sal taşları ve bloklar tespit edilmiştir.

YS 008 - Akınyolu Tepe Yerleşmesi (Akınyolu II)

İslahiye İlçesi'ne bağlı Akınyolu Mahallesi'nin hemen kuzeyinde yer alan, kuzeydoğu-güneybatı yönünde yaklaşık 450 x 360 m boyutlarında ve ova tabanından yaklaşık 50 m yükseklikte yer alan doğal bir tepenin üstüne konumlanmış bir tepe yerleşmesidir. Tepenin güney yamaçlarından Karasu nehrinin bir kolu olan Akınyolu Deresi geçmektedir. Yerleşme, tepenin topografyasına uygun olarak, kuzeydoğu-güneybatı yönünde uzanan yaklaşık 150 x 250 m boyutlarındadır. Seramik türü yüzey malzemesi tepe yerleşmesi üzerinde Demir Çağı, Helenistik, Roma ve Ortaçağ dönemlerine ait yerleşmelere işaret etmektedir. Demir Çağı seramik malzemesi daha çok Orta ve Geç Demir Çağı'na aittir.

YS 009 – Karapolat

İslahiye İlçesi'ne bağlı Karapolat Mahallesi içinde, bir kısmı modern ev ve bahçe duvarlarında kullanılan Roma Dönemi'ne ait mezar taşları, sütunlar ve taş tekneler devşirme malzeme olarak kullanılmıştır. Mahalle içinde de Roma Dönemi düz yerleşimine işaret eden az sayıda seramik parçası belirlenmiştir. Bir çiftliğin girişinde, bahçe duvarına yerleştirilmiş olan Roma Dönemi'ne ait, üçgen alınlıklı dikdörtgen bir mezar steli tespit edilmiştir. Stelin görünen

²⁴ Alkım, 1974a, s. 13; Duru, 2004, s. 16-17.

yüzünde herhangi bir yazıt bulunmamaktadır. Çiftlik içinde, olasılıkla Roma Dönemi'ne ait olan bazalttan sığ bir tekne ile taş sanduka mezarlara ait olduğu değerlendirilen bazalt sal taşları belirlenmiştir.

YS 010 - Hamaç Höyüğü

Hamaç Höyüğü, İslahiye İlçesi, Çolaklar Mahallesi sınırları içerisinde, baraj rezervuar alanının kuzey ucunda yer almaktadır. İslahiye ilçe merkezinin kuş-uçumu yaklaşık 9 km güneydoğusunda ve Şahmaran Mahallesi'nin kuş-uçumu 1.3 km güneybatısında yer almaktadır (Resim 7). Karasu çayının batı kıyısında yer alan, yaklaşık 300 x 150 m boyutlarındaki höyük, kuzeydoğu-güneybatı yönünde uzanmaktadır. Oval biçimli höyük, kuzeyde yer alan akropol kısmı ile güneyde yer alan bir teras yerleşmesinden oluşmaktadır. Kuzeydeki akropol kısmı, yaklaşık 150 m çapındadır. Höyüğün kuzey ve doğu eteklerinden Karasu çayı geçer. Höyüğün batısında yer alan tarlada çok yoğun Demir Çağı, Helenistik-Roma ve Ortaçağ seramik parçalarına rastlanması, yerleşmenin geç dönemlerde batıya doğru da yayılmış olduğunu göstermektedir. Kuzeydeki höyük yükseltisinin (akropol) batı eteklerinde yaklaşık 70 m uzunluğunda ve 20 m genişliğinde büyük bir tahribat yarması bulunmaktadır (Resim 7). Yakın zamanda iş makineleri marifeti ile gerçekleştirildiği değerlendirilen tahribat çukurunun derinliği yaklaşık 7 m'yi bulmaktadır. Çukur ve kesit incelendiğinde, höyüğün Geç Kalkolitik Çağ'dan Roma Dönemi'ne kadar kesintisiz olarak iskân edildiğini gösteren stratigrafik izler tespit edilmiştir. Güneydeki teras kısmında yüzeyde görülen malzemeler ise daha çok Demir Çağı, Helenistik-Roma, Ortaçağ ve İslami dönemlere tarihlenmektedir.

YS 011 - Taşlıgeçit Höyüğü

Taşlıgeçit Höyüğü, Ağalarobası Mahallesi'nin yaklaşık 3 km kuzeydoğusunda, Tahtaköprü Barajı su rezervuar alanı içinde yer almaktadır. Taşlıgeçit Höyüğü, Tahtaköprü Barajı havzasındaki en büyük höyük yerleşmesidir. Biri doğuda yer alan 250 m çapında, diğeri batıda yer alan 200 m çapında olan ve bir boyunla birbirine bağlanan iki yükseltiden oluşmaktadır. Yüzey buluntularına göre Neolitik Çağ'dan Helenistik-Roma dönemlerine kadar kesintisiz bir iskân görülmektedir. Yüzeyde yapılan incelemelerde Neolitik Çağ'a tarihlenen söğüt yaprağı biçimli çakmaktaşı bir oku ucu ile Demir Çağı'na tarihlendirilen pişmiş topraktan bir at figürünü başı ele geçmiştir (Resim 2: f, d). Daha önce Gaziantep Müzesi adına Nichola Marchetti'nin bilimsel danışmanlığında kazılar gerçekleştirilen höyüğün etekleri büyük ölçüde yükselen baraj suyu altında kalmıştır.²⁵ Taşlıgeçit Höyüğü, boyutları itibarıyla MÖ 2. binyılda bölgedeki idari merkezlerden biri olmalıdır. Kazılarda açığa çıkartılan MÖ 2. binyıla ait anıtsal yapılar ve sur duvarı yerleşmenin bu özelliğini ortaya koymaktadır.²⁶

YS 012 - Hamamlar Höyüğü

Hamamlar Höyüğü, İslahiye İlçesi'nin yaklaşık 15 km güneydoğusunda, Yesemek Mahallesi'nin yaklaşık 3 km batısında, Tahtaköprü Barajı su rezervuar alanı içinde yer almaktadır (Resim 8). Höyük, 1977 yılında Tahtaköprü Barajı suları altında kalmış, ancak yakın zamanda baraj gövdesini yükseltme çalışmaları sırasında suların çekilmesi ile açığa çıkmıştır. Sular altında kaldığından höyük toprağı erimiş ve üzerinde kalın bir kum katmanı ile mimari kalıntılara ait taş yığintıları oluşmuştur. Yaklaşık 150 m çapında olan ve 2 m yüksekliğinde kalmış olan höyük yükseltisi, aynı ovada Karasu Çayı ve kolları üzerine birkaç km aralıkla dizilmiş Yesemek Höyüğü, Sağır Seydo Höyüğü ve Reco Höyüğü gibi orta boyutlu bir höyük

²⁵ Marchetti, 2011; 2012.

²⁶ Bkz. Benati ve Zaina, 2013.

yerleşmesidir. Yüzey malzemesi, Akeramik Neolitik'in en erken evresinden (PPNA) başlayarak Ortaçağ'a kadar devam eden kesintisiz iskâna işaret etmektedir. Yöre halkı tarafından höyük yüzeyinde bulunarak ekibimize verilen Akeramik Neolitik Çağ'a tarihlendirilen serpantinden kazıma bezemeli bir taş obje, Neolitik Çağ'a tarihlendirilen bir taş mühür, MÖ 2. binyıla tarihlendirilen üç minyatür taş balta ve Demir Çağı'na tarihlendirilen bir kemik bız Gaziantep Müzesi'ne teslim edilmiştir (Resim 2: a, b e, i, j, k, l). Höyük üzerinde kısmen korunmuş olan, merkezi avlulu anıtsal bir yapıya ait taş temel duvarlarının niteliğini anlamak üzere 2019 yılının sonlarında Gaziantep Müzesi başkanlığında ve ekimizin bilimsel danışmanlığında kurtarma kazıları gerçekleştirilmiş, söz konusu yapının Geç Demir Çağı'na tarihlendiği anlaşılmıştır. Bu çalışmalarda, höyük çevresinde açığa çıkan bazalt yataklar incelenmiştir. Bazalt yataklar üzerinde, oyularak oluşturulmuş yuvarlak ya da yarı yuvarlak yapılar dikkati çekmektedir (Resim 8: sağ). İçlerinde bank şeklinde oturma yerleri ve ateş izleri tespit edilen bu yapılar, Ürdün'ün kuzeydoğusunda yer alan Shubayqa'da açığa çıkartılan Geç Epipaleolitik Natufian yapılara benzemektedir.²⁷

YS 013 - Reco Höyüğü

Yesemek Mahallesi'nin 3.2 km batısında, Hamamlar Höyüğü'nün ise 1 km güneyinde yer alan, yaklaşık 100 m çapında küçük boyutlu bir höyük yerleşmesidir. Karasu Çayı'nın doğu kıyısında yer alan yerleşme, Hamamlar Höyüğü gibi 1977 yılında Tahtaköprü Barajı suları altında kalmış ve baraj gövdesinin yükseltilmesi çalışmaları nedeniyle yakın zamanda su yüzüne çıkmıştır. Reco Höyüğü, sular altında kalan diğer höyük yerleşmelerinde olduğu gibi yerleşim tabakalarını oluşturan höyük yükseltisi erimiş, farklı dönemlere ait mimari tabakalara ait taş yığıntıları ve kalın bir kum katmanı oluşmuştur. Bununla birlikte yamaçlarda bazı taş temel duvarlarına ait uzantılar ile olasılıkla Ortaçağ'a ait taş sanduka mezar izleri ve farklı dönemlere ait öğütme taşları tespit edilmiştir. Yüzey buluntuları, höyükte Kalkolitik Çağ, ETC, OTÇ, GTC, Demir Çağı, Helenistik-Roma ve Ortaçağ yerleşimlerine işaret etmektedir.

2020 Yılı Yüzey Araştırmaları

2020 yılı yüzey araştırmaları, büyük ölçüde İslahiye İlçesi sınırları içerisinde gerçekleştirilmiş, Nurdağı İlçesi'nin ise güney kesiminde araştırmalar yapılmıştır. Yüzey araştırması çalışmaları kapsamında, Yesemek Heykel Atölyesi'nde, belgeleme ve inceleme çalışmaları 2020 yılında da sürdürülmüştür. Yayın ve belgeleme çalışmaları kapsamında 30 civarında farklı heykel taslağının lidar taramaları yapılmıştır.

Yüzey araştırmalarında, Orta-Geç Paleolitik ve Epipaleolitik Çağ'dan Geç Osmanlı Devri'ne kadar farklı dönemlere tarihlenen toplam 64 arkeolojik merkez ve buluntu yeri incelenmiştir (Tablo 2). Bu merkezlerde 22 höyük, 16 tepe yerleşmesi, 7 yamaç yerleşmesi, 5 düz iskân, 1 kale/istihkâm, Roma Dönemi'ne tarihlenen kaya oyuğu mezarlardan oluşan 4 nekropol, 7 bazalt taş ocağı, Osmanlı Dönemi'ne ait mezar ve mezar taşlarının (balballar) bulunduğu 2 mezarlık, Roma ve Ortaçağ dönemlerinde kullanılan 2 antik yol, Roma Dönemi'ne tarihlenen 1 taş köprü tespit edilmiştir (Resim 9-12). Bunların dışında, Roma ve Ortaçağ dönemlerine ait mimari kalıntıların toplandığı 3 merkez ile 2019 yılında İslahiye İlçesi'ne Yesemek Mahallesi sınırları içerisindeki Hamamlar Höyüğü'nde yapılan kurtarma kazılarında tespit edilen ve Geç Epipaleolitik Çağ'a tarihlendiği değerlendirilen, bazalt ana kayalar içine oyulmuş çukur evlerin (Resim 8: sağ) bulunduğu 12 merkez kaydedilmiştir (Tablo 2). Yüzey

²⁷ Bkz. Richter vd., 2016.

araştırmalarında 2'si envanterlik, 2'si etütlük nitelikte olmak üzere toplam 4 adet küçük buluntu ele geçmiştir.

YS 014 - Gözlü Höyük

Nurdağı İlçesi'ne bağlı Gözlühöyük Mahallesi'nde yer alan höyük, tümüyle modern yerleşme altındadır. 300 x 350 m boyutlarında olan höyük, modern yerleşme nedeniyle tahribata uğramış ve yayvanlaşmış olup, evler arasındaki boşluklarda görülen az sayıdaki amorf seramik parçaları Kalkolitik Çağ, Helenistik Çağ, Roma ve Ortaçağ dönemlerine aittir.

YS 015 - Çukur Höyük

Nurdağı İlçesi'ne bağlı Gözlühöyük Mahallesi'nin 650 m kuzeybatısında yer almaktadır. Tarla olarak kullanılan höyük, yoğun tarım faaliyetleri nedeniyle neredeyse yayvanlaşarak düzleşmiştir. Kesin boyutları belirlenemeyen yerleşmenin seramik malzemesi ve çatı kiremitleri Helenistik Çağ (?), Roma Dönemi ve Ortaçağ'a tarihlenmektedir.

YS 016 - İncirli Höyük

Nurdağı İlçesi'ne bağlı Gözlühöyük Mahallesi'nin yaklaşık 1300 m kuzeyinde, Gaziantep-Nurdağı karayolunun 750 m doğusunda yer almaktadır. Yaklaşık 300 x 200 m boyutlarındaki höyük, ova tabanından yaklaşık 10 m yüksekliktedir. Höyüğün hemen doğu eteklerinde kurumuş bir su yatağı bulunmaktadır. Tamamı tarla olarak sürülen höyük büyük ölçüde tahrip edilmiştir. Seramik malzeme Neolitik Çağ, Kalkolitik Çağ, ETÇ, MÖ 2. binyıl, Demir Çağı, Helenistik, Roma ve Ortaçağ'a tarihlenmektedir.

YS 017 – Durmuşlar

Nurdağı İlçesi'ne bağlı, Durmuşlar Mahallesi'nde yer alan Ortaçağ'a ait küçük bir tepe yerleşmesidir. Yerleşmenin büyük bölümü modern yerleşme altındadır. Mahalle içinde ve kuzeyindeki tepede Bizans Devri seramik parçaları ve çatı kiremidi parçaları görülmektedir.

YS 018 – Altınova

Nurdağı İlçesi'ne bağlı Altınova Mahallesi (Toplamalar) sınırları içinde yer alan yaklaşık 400 x 600 m boyutlarında olduğu tahmin edilen, Helenistik-Roma ve Ortaçağ yamaç yerleşmesidir. Yerleşmenin bir bölümü modern yerleşim altında olup, yüzey bulgularından yerleşmenin doğusundaki tarlalarda da devam ettiği anlaşılmıştır.

YS 019 - Turaç Höyük

Nurdağı İlçesi'ne bağlı Altınova Mahallesi'nin yaklaşık 1 km güneyinde yer alan höyük yerleşmesidir. Tamamı tarla olarak sürüldüğünden höyük yükseltisi büyük ölçüde yok edilmiştir. Kesin boyutlarını tespit etmek mümkün olmamakla birlikte, yaklaşık 120 m çapında küçük boyutlu olduğu tahmin edilmektedir. Yerleşmenin hemen güneyinden bir dere yatağı geçmektedir. Yüzey buluntuları Helenistik Çağ, Roma Dönemi ve Ortaçağ'a tarihlenmektedir.

YS 020 - İncegedik Höyüğü

Nurdağı İlçesi, İncegedik Mahallesi'nin 650 m doğusunda yer alan büyük, yaklaşık 300 x 200 m boyutlarında, kuzey-güney yönünde uzanan oval biçimli bir höyük yerleşmesidir. Höyük kuzeyde bir koni yükseltisi ve güneyinde bir teras yerleşmesinden oluşmaktadır. Kuzeydeki konik yükselti ova tabanından yaklaşık 30 m yüksekliktedir. Alan üzerinde bir kısmı eski olan çok sayıda kaçak kazı çukuru bulunmaktadır. Yüzeydeki seramik malzeme Kalkolitik Çağ, ETÇ, OTÇ (?), GTÇ (?), Demir Çağı, Helenistik, Roma ve Ortaçağ yerleşimlerine işaret etmektedir.

YS 021 - Elbistan Höyüğü

İslahiye İlçesi, Elbistanhüyükü Mahallesi sınırları içerisinde, mahallenin yaklaşık 350 m güneydoğusunda yer alan, İslahiye Ovası'nın en büyük höyük yerleşmelerinden biridir. Yaklaşık 300 m çapındaki höyük, ova tabanından 20 m yüksekliktedir. Güney yamaçlarında modern bir mezarlık, güneybatı yamaçlarında ise bir çiftlik yer almaktadır. Höyüğün bu kesimi daha önce toprak alımı sonucu tahrip edilmiştir. Höyüğün, kuzey ve doğu yamaçları ise tarım alanı olarak kullanılmaktadır. Yoğun bitki örtüsü nedeniyle höyük üzerindeki yüzey malzemesi incelenememiştir.

YS 022 - Gerciğin Höyüğü (Gerciğin I)

İslahiye İlçesi, Gözlühöyük Mahallesi'nin 2.3 km güneybatısında yer alan, İslahiye havzasının en büyük yerleşmelerinden biridir (Resim 9). Ovanın merkezinde yer alan tepe, kuzeydoğu-güneybatı yönünde 970 m uzunluğunda ve yaklaşık 300-400 m genişliğindedir. Tepenin özellikle güney kesiminde ve güney-doğu yamaçlarında Orta Paleolitik Çağ'a ait taş aletler ve Neolitik Çağ seramik örneklerine rastlanmıştır. Tepe ve yamaçlarda ise yoğun Demir Çağı ve Helenistik Çağ seramik malzemesine rastlanmaktadır. Yoğun Demir Çağı malzemesi büyük boyutlu bir kent yerleşimine işaret ederken, kuzey yükselti üzerindeki çok katmanlı yerleşmeler belirgin bir höyükleşmeye neden olmuştur. Höyük yükseltisi üzerindeki topografik kuşak izinin, oval bir iç sur duvarına ait olabileceği düşünülmektedir.

YS 023 - Gerciğin II

İslahiye İlçesi, Gözlühöyük Mahallesi'nin 2 km güneybatısında, Gerciğin Höyüğü'nün yaklaşık 500 m güneydoğusunda yer alan bir tepe yerleşmesidir. Kuzeydoğu-güneybatı yönünde uzanan doğal tepe ile tepenin güneyinde yer alan ve tarım arazisi olarak kullanılan yükselti üzerinde Neolitik Çağ, Roma ve Ortaçağ seramik parçaları tespit edilmiştir. Tarım arazisi olarak kullanılan alandan toplanan, olasılıkla mimariye ait taşlar kuzeydeki doğal tepe yükseltisi üzerinde biriktirilmiştir. Doğal tepe yükseltisi üzerinde yakın zamanda iş makinesi ile yapılan tıraşlamada Ortaçağ'a ait tuğla ve çatı kiremidi parçaları ile mimariye ait, bir kısmı kesme blok taşlar dağıtılmıştır.

YS 024 – Örtülü VII

İslahiye İlçesi, Örtülü Mahallesi Camii bahçesinde musalla taşı olarak kullanılan, Roma Dönemi'ne ait bir lahit mezar kapağı tespit edilmiştir. Üçgen çatılı akroterli lahit kapağı ters çevrilerek kullanılmıştır. Lahit kapağı 205 cm uzunluğunda, 102 cm genişliğindedir. Akroter yüksekliği yaklaşık 25 cm'dir. Lahit kapağının Örtülü Harabeleri'nden getirilmiş olduğu değerlendirilmektedir.

YS 025 - Örtülü Harabeleri (Örtülü I)

İslahiye İlçesi'ne bağlı, Örtülü Mahallesi'nin hemen batısında yer almaktadır. Bazalt bir plato üzerinde, Roma Dönemi'ne tarihlenen büyük bir bazalt yapı kalıntısı bulunmaktadır (Resim 10). Yaklaşık doğu-batı istikametinde uzanan bazalt yapı içinde kaçak kazı tahribatları bulunmaktadır.

YS 026 - Örtülü II

İslahiye İlçesi, Örtülü Mahallesi'nin 200 m kuzeybatısında, Örtülü Harabeleri'nin kuzeyinde, Karasu'nun kuzey kıyısında yer alan yaklaşık 200-250 m çapında bir tepe yerleşmesidir. Yerleşme, Örtülü I ile bağlantılıdır. Roma Dönemi ve Ortaçağ'a tarihlenen yerleşme üzerinde iş makineleri ile gerçekleştirilmiş kaçak kazılar ile mimari kalıntılar tahrip edilmiş, duvarlara ait bazalt bloklar dağıtılmıştır.

YS 027 - Örtülü III

İslahiye İlçesi, Örtülü Mahallesi sınırları içerisinde yer almaktadır. Örtülü Harabeleri ile Örtülü IV kale yerleşmesi arasında yer alan antik yol izidir. Yolun Roma ve Ortaçağ dönemlerine ait olması muhtemeldir. Doğu batı yönünde yaklaşık 60 m kadar takip edilebilen yol, 3-3.5 m arasında değişen genişliktedir.

YS 028 - Nohutlu Höyük (Örtülü IV)

İslahiye İlçesi, Örtülü Mahallesi'nin yaklaşık 1 km kuzeybatısında, doğal bir tepe yükseltisi üzerinde yer alan Bizans Dönemi istihkâm yerleşmesidir. Yaklaşık doğu-batı istikametinde 400 x 250 m boyutlarındaki doğal tepe yükseltisi üzerinde, yaklaşık 50 x 50 m boyutlarında bir yerleşmeye ait taş temel duvarları yüzeyde görülmektedir. Tepenin doğu kısmı üzerinde modern mezarlık bulunmaktadır.

YS 029 - Örtülü V

İslahiye İlçesi, Örtülü Mahallesi'nin yaklaşık 1 km batısında, Örtülü IV'ün güneyinde, Karasu çayının kuzey kıyısında yer alan, yaklaşık 160 x 650 m boyutlarında, Ortaçağ'a ait düz iskân yerleşmesidir. Yüzeyde duvar izleri kısmen görülmektedir. Alanda Hamamlar Höyüğü kazılarında bilinen Geç Epipaleolitik Natufian benzeri, bazalt yataklara oyulmuş yuvarlak çukur ev izleri tespit edilmiştir.

YS 030 - Örtülü VI

Örtülü IV ve Örtülü V yerleşmelerinin ve Karasu çayının güneyinde, doğu-batı yönünde uzanan bazalt yatakları üzerinde taş ocağı olarak kullanıldığına dair izler tespit edilmiştir (Resim 11). Başta Örtülü Harabeleri olmak üzere, bölgedeki Roma ve Ortaçağ yerleşimlerinin taş ihtiyacı buradan sağlanmış olmalıdır.

YS 031 - Kavaklı III

İslahiye İlçesi, Örtülü Mahallesi'nin yaklaşık 900 m güneybatısında yer alan bazalt taş ocağıdır. Olasılıkla Roma ve Ortaçağ dönemlerinde kullanılmış olmalıdır. Aynı alanın güney yamaçlarında Geç Epipaleolitik Çağ'a ait olduğu düşünülen Hamamlar benzeri düzeltilmiş bazalt ana kaya ve üzerlerindeki küçük yuvarlak oyuklar tespit edilmiştir.

YS 032 - Bekir Yıldırım Çiftliği

İslahiye İlçesi'ne bağlı Örtülü Mahallesi'nin yaklaşık 900 m güneybatısında yer alan, yaklaşık 100 x 200 m boyutlarında bir tepe yerleşmesidir. Yerleşme günümüzde bir çiftlik olarak kullanılırken, alandan çıkartılan Roma ve Ortaçağ'a ait çok sayıda mimari öge, öğütme taşları ve mezar taşları çiftlik içinde görülmektedir. Yüzey malzemesi, Neolitik Çağ, Demir Çağı, Helenistik Çağ (?), Roma Dönemi ve Ortaçağ'a tarihlenmektedir. Tepenin kuzeydoğu kesiminde bazalt ana kaya üzerinde bazalt ana kayaya oyulmuş çukur yapılar ve tahıl öğütme çukurları tespit edilmiştir.

YS 033 - Kavaklı I

İslahiye İlçesi, Örtülü Mahallesi'nin yaklaşık 950 m güneybatısında, Bekir Yıldırım Çiftliği'nin hemen batısında yer alan, 180 x 230 m boyutlarında bir tepe yerleşmesidir. Doğal bazalt ana kaya yükseltisi üzerine konumlanan tepe yerleşmesi üzerindeki yoğun mimari izler ve seramik türü malzeme, Geç Epipaleolitik Çağ (?), Neolitik Çağ, Demir Çağı (?), Helenistik Çağ (?), Roma Dönemi ve Ortaçağ yerleşimlerine işaret etmektedir. Yerleşme üzerinde görülen çok sayıda kaçak kazı çukuru yerleşim tabakaları ve mimariye zarar vermiştir.

YS 034 - Kavaklı II

İslahiye İlçesi'ne bağlı Örtülü Mahallesi'nin yaklaşık 700 m güneybatısında bulunan doğal bazalt yatağı üzerinde kaçak kazılarla açığa çıkartılmış sanduka biçimli bir kaya oyuğu mezar ile Hamamlar Höyük'tekilere benzer, bazalt ana kayaya oyulmuş Geç Epipaleolitik Çağ'a tarihlendiği düşünülen, ana kayaya oyulmuş çukur ev benzeri yapılar ve tahıl öğütme çukurcukları tespit edilmiştir. Roma Dönemi'ne tarihlenen kaya oyuğu dikdörtgen mezar, 1,06 x 2,12 m ölçülerinde olup, 86 cm derinliğindedir. Mezar içindeki sal taşı parçaları olasılıkla kapak taşlarına ait kırılmış parçalar olmalıdır. Alanın güneyinde ise doğal bir bazalt kaya üzerinde iyi okunamayan Roma Dönemi'ne ait bir yazıt tespit edilmiştir.

YS 035 - Kavaklı IV

İslahiye İlçesi, Örtülü Mahallesi'nin yaklaşık 1 km güneybatısında, Bekir Yıldırım Çiftliği'nin 500 m güneydoğusunda yer alan küçük bir bazalt taş ocağıdır. Roma ve Ortaçağ dönemlerinde kullanıldığı düşünülmektedir.

YS 036 - Kavaklı V

İslahiye İlçesi, Örtülü Mahallesi'nin yaklaşık 1 km güneybatısında, Bekir Yıldırım Çiftliği'nin 500 m güneydoğusunda yer alan, Roma ve Ortaçağ dönemlerinde kullanıldığı değerlendirilen büyük bir bazalt taş ocağıdır. Taş ocağı üzerinde yarı işlenmiş bazalt bloklar ve mimari öğeler tespit edilmiştir. Büyük kısmı iş makineleri ile tıraşlanarak tarım arazisi yapılmıştır.

YS 037 - Berviyanlı

İslahiye İlçesi'ne bağlı Yeşilova Mahallesi'nde yer alan yaklaşık 200 x 300 m boyutlarında bir tepe yerleşmesidir. Üzerinde modern mahalle yerleşmesi bulunan tepede, Ortaçağ ve Geç Osmanlı dönemlerine tarihlenen seramik ve çatı kiremidi parçaları tespit edilmiştir.

YS 038 - Tilmen Höyük (Tilmen I)

İslahiye İlçe merkezinin yaklaşık 10 km doğusunda, Karasu çayı kıyısında yer alan höyük, bölgedeki en büyük MÖ 2. binyıl idari yerleşmelerinden biridir. Höyük 225 m çapında ve 21 m yüksekliğindedir. Tilmen Höyük'te, 1959-1964 yılları arasında Prof. Dr. U. Bahadır Alkım tarafından kazı ve araştırmalar yapılmıştır.²⁸ Kazı ve araştırmalardan Tilmen Höyük'te Geç Kalkolitik Çağ, ETÇ, OTÇ, GTÇ, Demir Çağı, Roma, Bizans ve İslami dönemlere ait yerleşim sürekliliği bilinmektedir.

YS 039 - Tilmen II

Tilmen Höyük'ün hemen kuzeydoğusundaki bazalt yükselti üzerindeki yarı işlenmiş bazalt tekne ve mimari öğeler, bu alanın MÖ 2. binyıl ve sonrasında taş ocağı olarak kullanıldığını göstermektedir.

YS 040 - Tilmen III

Tilmen Höyük'ün yaklaşık 150 m kuzeydoğusunda, yaklaşık 50 x 50 m boyutlarındaki alanda Hamamlar benzeri bazalt ana kayaya oyulmuş çukur ev izleri ve mekânların içinde küçük tahıl öğütme çukurcukları tespit edilmiştir.

YS 041 - Tilmen IV

²⁸ Alkım, 1960b; 1962a; 1962b; 1964.

Tilmen Höyük'ün yaklaşık 200 m güneydoğusunda, kuzey-güney yönünde bir sırt şeklinde uzanan bazalt yatağı doğu-batı istikametinde kesen eski bir yol izi tespit edilmiştir. Tilmen Höyük'e doğru uzanan bu yolun olasılıkla MÖ 2. binyıl ve sonrasında kullanılmış olduğu düşünülmektedir. Taş kaplama Roma Dönemi ve sonrasında ait olmalıdır. Yaklaşık 3-3.5 m arasında değişen genişlikteki yolun korunan uzunluğu yaklaşık 50 m'dir. Yolun doğuya uzanan kesimi tarım arazileri tarafından yok edilirken, Tilmen Höyük'e doğru uzanan kısmının modern yol altında kaldığı tahmin edilmektedir.

YS 042 - Güllü Höyük

İslahiye İlçesi'ne bağlı Güllühöyük Mahallesi'nde yer alan orta boyutlu bir höyük yerleşmesidir. Tümüyle modern mahalle yerleşmesi altında kalmış olan höyüğün üzerinden toplanan seramik türü malzeme, Neolitik Çağ'dan Roma Dönemi'ne kadar kesintisiz bir yerleşim sürekliliği ortaya koymaktadır. Yaklaşık 200-220 m çapında olan höyük 20 m yüksekliğindedir. Höyüğün kuzeydoğu yamaçlarında korunan, kuzey-güney istikametinde yaklaşık 17 m kadar uzanan, beş sıraya kadar korunan bazalt sur duvarı izi olasılıkla MÖ 2. binyıla ait olmalıdır.

YS 043 – Karakaya

İslahiye İlçesi'ne bağlı Karakaya Mahallesi'nin yaklaşık 500 m batısında yer alan modern mahalle mezarlığı içinde, Geç Osmanlı Dönemi'ne, olasılıkla 16-17. yüzyıllara ait, bazalt bloklarla piramidal basamaklar şeklinde yapılmış 4 eski mezar tespit edilmiş ve kayıt altına alınmıştır.

YS 044 – Battalyurdu

İslahiye İlçesi'ne bağlı Battalyurdu Mahallesi'nin hemen kuzeyindeki bazalt yataklar üzerinde eski taş ocağı izleri ile bazalt ana yatak içine oyulmuş Hamamlar benzeri çukur ev izleri ve mekânlar içinde yuvarlak tahıl öğütme çukurcukları tespit edilmiştir. Taş ocağında olasılıkla Roma ve Ortaçağ dönemlerine ait yarım kalmış bazalt tekneler görülmektedir.

YS 045 - Çolaklar Höyüğü (Gre Muhtar)

İslahiye İlçesi'ne bağlı Çolaklar Mahallesi sınırları içerisinde, mahallenin hemen doğusunda yer alan, yaklaşık 150 x 200 m boyutlarında ve 15 m yüksekliğinde bir höyük yerleşmesidir. Höyüğün batı yamaçlarından Karasu'nun kolu olan küçük bir su kaynağı geçmektedir. Doğu ve güney yamaçları tarla olarak sürülen höyüğün üzerinde çok sayıda eski kaçak kazı çukuru dikkati çekerken, kuzey yamaçlarında yakın zamanda iş makineleri ile gerçekleştirilmiş 6 x 8 m boyutlarında ve 7-8 m derinliğinde büyük bir tahribat yarması bulunmaktadır. Höyüğün merkezindeki izlerden, höyük merkezinin de iş makinesi ile kazıldığı ve sonradan doldurulduğu tespit edilmiştir. Höyüğün kuzeyindeki bazalt ana kaya yatakları üzerinde ise Hamamlar benzeri ana kayaya oyulmuş çukur evler ve tahıl öğütme çukurcukları tespit edilmiştir. Yüzey malzemesi, Neolitik, Kalkolitik, ETC, OTÇ, GTC (?), Demir Çağı, Helenistik Çağ, Roma Dönemi ve Ortaçağ'a tarihlenmektedir.

YS 046 - Kara Köprü

İslahiye İlçesi'ne bağlı Çolaklar Mahallesi'nin kuş uçuşu 1200 m güneydoğusunda Karasu çayı üzerinde yer alan Geç Roma ve Ortaçağ'a tarihlenen, tek kemerli bir taş köprüdür. Köprü, Karasu çayının daraldığı küçük bir kanyonda yer almaktadır. Yaklaşık 50'şer cm genişliğinde olan kenar korkulukları kısmen korunmuştur. Kenar korkulukları ile birlikte köprü yaklaşık 2.80 m genişliğinde ve 10 m uzunluğundadır. Köprü'nün doğu ve batı kesimlerinde taş kaplı yol izi kısmen korunmuştur.

YS 047 - Köşeler Höyüğü

İslahiye İlçe merkezinin yaklaşık 3 km doğusunda, Köşeler Çiftliği Mevkii'nde yer alan küçük bir höyük yerleşmesidir. Höyüğün kuzeyi ve batısı bazalt yükseltiler tarafından çevrelenmiştir. Kuzeyinde eski bir küçük göl yatağı bulunmaktadır. Yaklaşık 60-70 m çapındaki höyük üzerinde Ortaçağ'a ait büyük bir yapıya ait duvar izleri kısmen izlenebilmektedir. Yüzey malzemesi Demir Çağı (?), Helenistik Çağ, Roma Dönemi ve Ortaçağ'a aittir. Höyük üzerinde çok sayıda eski kaçak kazı çukurları bulunmaktadır. Höyüğün kuzeyindeki bazalt yatakların eteklerinde Hamamlar benzeri bazalt yataklar içine oyulmuş çukur ev izleri tespit edilmiştir. Höyüğün güneydoğusundaki Köşeler Çiftliği'nin harman yerinde, olasılıkla höyükten çıkartılmış olan Geç Roma ve Ortaçağ dönemlerine ait çok sayıda sütun gövdesi, sütun altlığı ve sütun başlığı tespit edilmiştir.

YS 048 – Avcılar

İslahiye İlçesi, Avcılar Mahallesi Kümeevleri Mevkii'nde Roma ve Ortaçağ dönemlerine tarihlenen düz yerleşme ve nekropol alanıdır. Çiftlik içinde, alandan taşınan mimari bloklar ve öğütme taşları, yerleşim alanı içinde ise mimariye ait uzun taş duvar izleri ile kaçak kazılar sonucu açığa çıkartılmış ve tahrip edilmiş bir kaya oyuğu sanduka mezar tespit edilmiştir.

YS 049 - Üçağaç Höyüğü

İslahiye İlçe Merkezi'nin yaklaşık 750 m güneydoğusunda, Hatay-Gaziantep karayolunun doğusunda yer alan, yaklaşık 200 m çapında ve 25 m yüksekliğinde orta boyutlu bir höyüktür. Höyüğün güneyinden küçük bir su yatağı geçmektedir. Höyüğün büyük bir kısmı tarım alanı olarak kullanılmaktadır. Kuzey yamaçlarına zeytin ağaçları dikilmiştir. Yüzey malzemesi Demir Çağı, Helenistik, Roma ve Ortaçağ dönemlerine tarihlenmektedir.

YS 050 - Davlumbaz Höyüğü

İslahiye İli, Güllühöyük Mahallesi'nin 1.2 km batısında, İslahiye ilçe merkezinin yaklaşık 3 km güneydoğusunda, ova düzlüğünde konumlanmış, yaklaşık 150 m çapında bir höyük yerleşmesidir. Tamamı tarım alanı olarak sürülen höyüğün korunan yüksekliği yaklaşık 5 m'dir. Höyüğün güneyinden bir su yatağı geçmektedir. Güney yamaçlarında iş makineleri marifeti ile oluşturulmuş dört büyük tahribat yarması bulunmaktadır. Yüzey bulguları Helenistik, Roma ve Ortaçağ yerleşimlerine işaret etmektedir.

YS 051 – Değirmencik

İslahiye İlçe merkezinin güneyinde, Değirmencik Mahallesi sınırları içerisinde yer alan, 220 x 300 m boyutlarında bir tepe yerleşmesidir. Mahalle yerleşiminin güneybatısında yer alan konik tepe üzerindeki seramik malzeme ve çatı kiremitleri Geç Roma ve Bizans dönemlerine tarihlenmektedir. Büyük bölümü zeytinlik ve tarla olarak kullanılmaktadır.

YS 052 - Zincirli Höyük

İslahiye ilçe merkezinin yaklaşık 10 km kuzeydoğusunda, Zincirli Mahallesi'nde yer alan Zincirli Höyük'te yüzey araştırması kapsamında GPS kodu alınmış, alandan yüzey malzemesi toplanmamıştır. Bölgenin en büyük höyük yerleşmelerinden biridir. Özellikle Demir Çağı'nda bir Geç Hitit krallığı olan antik Sam'al'ın merkezidir.

YS 053 - Karaburçlu Höyüğü

Nurdağı İlçesi'ne bağlı Karaburçlu Mahallesi'nin yaklaşık 2 km güneydoğusunda, ova düzlüğünde yer alan, yaklaşık 170 x 200 m boyutlarında ve 10 m yüksekliğinde bir höyüktür. Höyüğün tamamı tarım arazisi olarak kullanılmaktadır. Kuzeyinden bir su yatağı geçen höyük

yüzeyindeki seramik malzeme Neolitik Çağ, Kalkolitik Çağ, ETC, OTÇ, GTÇ, Demir Çağı, Helenistik Çağ ve Roma Dönemi ve Ortaçağ'a tarihlenmektedir.

YS 054 – Esentepe

İslahiye İlçesi, Fevzipaşa-Esentepe Mahallesi'nde yer alan bir tepe yerleşmesidir. Kuzeydoğu-güneybatı yönünde uzanan doğal tepe yaklaşık 400 x 150 m boyutlarındadır. Tepe üzerinde modern Esentepe Mahallesi yerleşmesi bulunmaktadır. Evler arasındaki boşluklarda görülen seramik parçaları ve çatı kiremitleri Demir Çağı, Geç Roma ve Ortaçağ dönemlerine aittir.

YS 055 – Türkbahçe

İslahiye İlçesi, Türkbahçe Mahallesi sınırları içerisinde, Türkbahçe'nin ve İslahiye-Fevzipaşa karayolunun yaklaşık 150 m doğusunda yer alan küçük bir Ortaçağ tepe yerleşmesidir. Kuzey yarısı zeytinlik olarak kullanılmaktadır.

YS 056 - Karapınar I

İslahiye İlçesi'ne bağlı Karapınar Mahallesi'nin 600 m kuzeydoğusunda yer alan bir bağ evi bahçesinde çok sayıda Roma ve Ortaçağ dönemlerine ait mimari taş öğeler ve öğütme taşları tespit edilmiştir. Çiftlik sahibinden alınan bilgiye göre tüm bu malzemenin, Karapınar Mahallesi yerleşmesinin yaklaşık 600 m kuzeydoğusundaki tepe yerleşmesinden taşınmıştır. Tarım arazisi olarak kullanılan tepe yerleşmesi iş ve tarım makineleri ile tümüyle tahrip edilmiştir. Marcus Aurelius (MS 161-180) dönemi bir Roma gümüş sikkesi çiftlik sahibi Kemal Şahin'den teslim alınmış ve Gaziantep Müzesi'ne teslim edilmiştir.

YS 057 - Karapınar Höyüğü (Karapınar II)

İslahiye İlçesi'ne bağlı Karapınar Mahallesi sınırları içerisinde, mahallenin hemen doğusunda yer alan, oval biçimli, yaklaşık 270 x 220 m boyutlarında ve 25 m yüksekliğinde bir höyüktür. Yerleşmeye hayat veren su kaynağına ait bir yatak, höyüğün doğu yamaçlarından geçmektedir. Höyüğün kuzeybatı, kuzey, doğu ve güney yamaçları tarla olarak sürülürken güneydoğu yamaçları üzerinde modern yerleşmeye ait evler bulunmaktadır. Höyüğün üzerinde ve kuzey yamaçlarında modern mahalle mezarlığı bulunmaktadır. Yüzey malzemesi, Neolitik, Kalkolitik, ETC, OTÇ, GTÇ, Demir Çağı, Helenistik Çağ, Roma Dönemi ve Ortaçağ'a tarihlenmektedir. Höyük üzerinde yapılan çalışmalarda MS 2. yüzyıl Roma Dönemi bronz sikkesi ele geçmiştir.

YS 058 - Çolaklar Mezarlığı

İslahiye İlçesi'nin Çolaklar Mahallesi'ne ait, Çolaklar Mahallesi'nin yaklaşık 1,5 km kuzeybatısında, yer alan 350 x 15 m boyutlarındaki modern mezarlık içinde, bir kısmı Geç Osmanlı Dönemi eski mezar ve mezar taşları tespit edilmiştir.

YS 059 – Ağabey

İslahiye İlçesi'ne bağlı Ağabey Mahallesi sınırları içerisinde, Amanoslar'ın doğu yamaçları üzerinde yer alan, Roma Dönemi ve Ortaçağ'a tarihlenen bir yamaç yerleşmesidir. Yerleşmenin büyük bölümü bağ ve bahçe olarak kullanılırken, güneydoğu etekleri modern yerleşme altındadır.

YS 060 - Tatar Höyük

İslahiye İlçe merkezinin 6 km güneybatısında, Gaziantep-Hatay karayolunun 650 m doğusunda, ova düzlüğü üzerinde yer alan, yaklaşık 250 x 200 m boyutlarında bir höyük yerleşmesidir (Resim 12). Kuzey kesiminde yer alan yüksek höyük konisi güneye doğru bir

eğimle uzanmaktadır. Höyüğün kuzey eteklerinden küçük dere akmaktadır. Yüzey malzemesi, Kalkolitik Çağ'dan Ortaçağ'a kadar bir yerleşim sürekliliği ortaya koymaktadır.

YS 061 - Cıncıklı Harabe

İslahiye-Altınüzüm'ün kuzeyinde, Boğaziçi Mahallesi'nin kuzeydoğusunda yer alan büyük bir Geç Roma ve Ortaçağ yerleşmesidir. Yerleşmenin çok büyük bir bölümü tarım arazisi olarak kullanılmaktadır. Modern asfalt yol yerleşmeyi ikiye bölmüştür. Güneybatı kesiminde çok sayıda kaçak kazı çukurunda tahrip edilmiş Ortaçağ yapılarına ait kalıntılar görülmektedir. Yerleşmenin güneybatısında bir taş ocağı yer almaktadır.

YS 062 - Yeşilyurt I

İslahiye İlçesi'ne bağlı Yeşilyurt Mahallesi sınırları içinde, mahallenin batı kesiminde yer alan Geç Roma ve Ortaçağ dönemlerinde iskân görmüş küçük bir tepe yerleşmesidir. Yerleşme üzerinde modern Yeşilyurt Mahallesi evleri ve bir zeytinlik bulunmaktadır. Kuzey yamaçları yol nedeniyle tıraşlanarak tahrip edilmiştir.

YS 063 - Yeşilyurt Höyüğü (Yeşilyurt II / Til Dolan)

İslahiye İlçesi'ne bağlı Yeşilyurt Mahallesi sınırları içinde, mahallenin doğu kesiminde yer alan yaklaşık 120 m çapında olan küçük bir höyüktür. Höyüğün üzerinde modern evler, bağ ve bahçeler bulunmaktadır. Doğu yamaçlarından geçen yol höyüğü tahrip etmiştir. Yüzey malzemesi Kalkolitik Çağ, ETC (?), MÖ 2. Binyıl, Demir Çağı, Helenistik, Roma ve Ortaçağ dönemlerine aittir.

YS 064 - Yukarı Şerikanlı I

İslahiye İlçesi'ne bağlı Yukarı Bilenler Mahallesi'nde, yerleşme içinde ve tarlalarda yapılan incelemelerde, Roma ve Ortaçağ yamaç yerleşmesi tespit edilmiştir. Yerleşmenin kesin boyutlarını tespit etmek mümkün değildir. 2019 yılında bir evin bahçesinde Geç Roma Dönemi'ne tarihlenen figüratif betimlerden oluşan bir mozaik taban tespit edilmiş ve Gaziantep Müzesi tarafından kurtarma kazıları yapılmıştır.

YS 065 - Yukarı Şerikanlı II (Yukarı Şerikanlı Höyüğü)

İslahiye İlçesi'ne bağlı Yukarı Bilenler Mahallesi'nin yaklaşık 1 km güneyinde, Yukarı Bilenler ve Aşağı Bilenler mahalleleri arasındaki yolun batısında yer alan, yaklaşık 100 x 150 m boyutlarında bir höyük yerleşmesidir. Höyük, doğal kayalık bir yükselti üzerine konumlanmış olup, yüzeyde görülen az sayıdaki seramik parçası Geç Roma ve Ortaçağ yerleşimlerine işaret etmektedir.

YS 066 - Aşağı Şerikanlı Höyüğü (Aşağı Bilenler Höyüğü)

İslahiye İlçesi, Aşağı Bilenler Mahallesi'nin hemen batısında yer alan, yaklaşık 250 m çapında ve 10 m yüksekliğinde bir höyük yerleşmesidir. Eski köy yerleşmesine ait taş temel duvarları höyüğün tamamı ve batı teras üzerinde görülmektedir. Höyüğün doğu yamaçlarından geçen tren yolu ve asfalt yol doğu yamacı tahrip etmiştir. Yüzey malzemesi, Kalkolitik Çağ'dan Ortaçağ'a kadar bir yerleşim sürekliliğine işaret etmektedir.

YS 067 - Suyabatran Höyüğü

İslahiye İlçesi'ne bağlı Aşağı Bilenler Mahallesi sınırları içerisinde, Aşağı Bilenler'in yaklaşık 1.2 km güneybatısında yer alan küçük boyutlu bir höyük yerleşmesidir. Yaklaşık 70-100 m çapında ve 3 m yüksekliğindedir. Yamaçları tarla olarak sürülmektedir. Yüzeyden toplanan az sayıda seramik parçası Roma ve Ortaçağ dönemlerine aittir. Höyüğün

güneybatısındaki bazalt yataklar üzerinde bazalt ana kayaya oyulmuş Hamamlar benzeri çukur ev izleri tespit edilmiştir.

YS 068 - İslahiye I

İslahiye ilçe merkezinin güneyinde, Gaziantep-Hatay karayolu üzerinde yer alan İslahiye İtfaiye Müdürlüğü'nün bahçesine çok sayıda Roma ve Ortaçağ dönemlerine ait mimari bloklar, sütun ve sütun altlıkları toplanmıştır. Arkeolojik malzemenin Nikopolis-Yukarı Şehir'deki yol çalışmaları sırasında çıktığı ve bu alana taşındığı bilgisine ulaşılmıştır.

YS 069 - İslahiye II (Nikopolis-Akropol)

İslahiye'nin batısında, yaklaşık kuzey- güney yönünde yaklaşık 2 km uzanan doğal tepenin kuzey kesimi Helenistik, Roma ve Ortaçağ yerleşimine ait akropol yerleşmesidir. Üst kısmı orman ve askeri bölge olan akropolde yapılan yol çalışmalarında Roma kaya mezarları ile büyük bölümü Roma Dönemi'ne tarihlenen mimari kalıntılar açığa çıkartılmış ve tahrip edilmiştir. Yerleşmenin doğu yamaçları modern yerleşme altında olup, kesin sınırlarını tespit etmek mümkün değildir.

YS 070 - İslahiye III (Nikopolis-Aşağı Şehir)

İslahiye ilçe merkezinin kuzeydoğusunda, Gaziantep-Hatay karayolunun batısında yer alan Helenistik Çağ, Roma ve Ortaçağ dönemlerine ait, yaklaşık 500 x 300 m boyutlarında bir düz yerleşmedir. Yerleşmenin daha büyük olabileceği ancak bir kısmının modern yerleşme altında kaldığı değerlendirilmektedir. Yüzeyde Roma ve Ortaçağ dönemlerine ait anıtsal yapı duvarlarının izleri görülmektedir. Yerleşmenin ortasından kuzey-güney yönünde bir yol geçmektedir. Alanda yapılan çalışmalarda, kötü korunmuş bir adet bronz sikke ele geçmiştir.

YS 071 - Çerçili Höyüğü

İslahiye İlçesi, Çerçili Mahallesi'nde yer alan, yaklaşık 250 x 200 m boyutlarında ve 25 m yüksekliğinde bir höyüktür. Yerleşmenin kuzeyi ve doğusu yol ve ziyaret tesisi nedeniyle, güney yamaçları ise tarım faaliyetleri nedeniyle büyük ölçüde tahrip edilmiştir. Yerleşmenin güneyinden bir dere yatağı geçmektedir. Höyük yükseltisinin doğu yarısı makilerle kaplı iken batı yarısı üzerinde evler, bağ-bahçeler ve mezarlık yer almaktadır. Höyüğün güney yamaçları iş makinesi ile traşlanmış ve yakın zamanda ev inşaatı için büyük bir yarma oluşturulmuştur. Yüzey malzemesi Kalkolitik Çağ'dan Ortaçağ'a kadar bir yerleşim sürekliliği ortaya koyar.

YS 072 - Arpalı I

İslahiye İlçesi'ne bağlı Arpalı Mahallesi'nin yaklaşık 600 m kuzeydoğusunda yer alan küçük bir tepe yerleşmesidir. Doğal kayalık tepe üzerine konumlanmış yerleşme yaklaşık 130 x 70 m boyutlarındadır. Höyüğün güney, güneydoğu ve güneybatı kesimi yakın zamanda iş makineleri ile ana kayaya kadar tümüyle yok edilmiştir. Tepenin güney bölümü üzerinde de çok sayıda kaçak kazı çukuru görülmektedir. Yüzey malzemesi Geç Demir Çağı, Helenistik Çağ ve Roma Dönemi yerleşmelerine işaret etmektedir.

YS 073 - Arpalı II

İslahiye İlçesi'ne bağlı Arpalı Mahallesi'nin 850 m kuzeydoğusunda, Arpalı I tepe yerleşmesinin 170 m kuzeydoğusunda yer alan yaklaşık 200 m çapındaki doğal tepe üzerinde Geç Roma ve Ortaçağ'a ait küçük bir tepe yerleşmesine ait mimari izler ve seramik parçaları tespit edilmiştir. Yerleşmenin güneybatı yamaçları iş makinesi ile tahrip edilirken tepe üzerinde kaçak kazı çukurları ve çukurlar içinde açığa çıkartılmış duvar kalıntıları belgelenmiştir.

YS 074 - Arpalı III

İslahiye İlçesi Arpalı Mahallesi'nde yapılan çalışmalarda modern yerleşmenin altında Roma Dönemi ve Ortaçağ'a ait yamaç yerleşmesine ait izler tespit edilirken, yerleşmenin kuzeyindeki tepenin yamaçları üzerinde kazılarak açığa çıkartılmış çok sayıda Roma kaya mezarları bulunmaktadır. Mahallenin kuzeyindeki yamaçta Geç Roma Dönemi'ne ait bazalt bir mezar steli, *in-situ* durumunu yitirmesi ve tahribat tehdidi nedeniyle Gaziantep Müzesi'ne nakledilmiştir.

YS 075 – Kırmıt

İslahiye ilçe merkezinin kuzeyinde, Kırmıt Mevkii'nde yer alan tepe yükseltisi üzerindeki seramik parçaları Roma Dönemi ve Ortaçağ tepe yerleşmesine işaret etmektedir. Alan tarla olarak sürüldüğünden yerleşmenin kesin boyutlarını tespit etmek mümkün olmamıştır. Tarla sınırına mimariye ait bazalt bloklar ve yapı taşları dizilmiştir.

YS 076 - Yesemek Harabesi

İslahiye İlçesi'ne bağlı Yesemek Mahallesi'nin yaklaşık 500 m kuzeydoğusunda, vadi içinde yer alan yaklaşık 250 x 150 m boyutlarında bir yamaç yerleşmesidir. Yüzeysel buluntuları Geç Roma, Ortaçağ ve İslami Dönem yerleşimlerine işaret etmektedir. Yerleşme üzerinde mimariye ait duvar izleri görülmektedir. Yamaç yerleşmesinin güneyinden Yesemek Deresi geçerken, batısını küçük bir su yatağı sınırlandırmaktadır.

YS 077 – Ortaklı

İslahiye İlçesi'nin Ortaklı Mahallesi sınırları içerisinde, yerleşmenin kuzeyindeki yamaç üzerinde, bir kısmı modern evlerin altında kalmış olan Neolitik Çağ, Kalkolitik Çağ, Demir Çağı, Helenistik Çağ, Roma Dönemi ve Ortaçağ'a tarihlenen bir yamaç yerleşmesi tespit edilmiştir. Yerleşmenin boyutları kesin olarak belirlenememiştir. Ortaklı Mahallesi'nin güneyindeki kayalık yükseltinin yamaçları üzerinde ise kaçak kazılarla soyulmuş bir Roma kaya mezarı tespit edilmiştir. Kayalığın batı yamaçlarında ise yarım kalmış bir kaya mezarının kapı nişi belirlenmiştir.

Tablo 1: 2019 yılı yüzeysel araştırmalarında incelenen arkeolojik merkezler.

NO	MERKEZ ADI	TÜRÜ	İDARİ KONUMU	DÖNEMLER
1	Yesemek I	Heykel atölyesi ve taş ocağı	İslahiye, Yesemek Mah.	GTÇ (Hitit İmp. Dönemi)
2	Yesemek II	Tepe yerleşmesi	İslahiye, Yesemek Mah.	GTÇ (Hitit İmp. Dönemi)
3	Yesemek III	Nekropol	İslahiye, Yesemek Mah.	ETÇ III-IV
4	Sağır Seydo Höyüğü	Höyük	İslahiye, Yesemek Mah.	Neolitik Çağ (?), Kalkolitik Çağ, ETÇ, OTÇ, GTÇ, Demir Çağı, Helenistik-Roma
5	Yesemek Höyüğü	Höyük	İslahiye, Yesemek Mah.	Kalkolitik Çağ, ETÇ, OTÇ, GTÇ, Demir Çağı, Helenistik-Roma
6	Altıntop Höyüğü	Höyük	İslahiye, Ortaklı Mah.	OTÇ, GTÇ, Demir Çağı, Helenistik-Roma
7	Akınyolu I	Nekropol	İslahiye, Akınyolu Mah.	Roma Devri
8	Akınyolu II	Tepe yerleşmesi	İslahiye, Akınyolu Mah.	Demir Çağı, Helenistik-Roma, Ortaçağ
9	Karapolat	Düz yerleşme	İslahiye, Karapolat Mah.	Helenistik-Roma, Ortaçağ
10	Hamaç Höyüğü	Höyük	İslahiye, Çolaklar Mah.	Kalkolitik Çağ, ETÇ; OTÇ, GTÇ, Demir Çağı, Helenistik-Roma, Ortaçağ
11	Taşlıgeçit Höyüğü	Höyük	İslahiye, Ağalarobası Mah.	Neolitik, Kalkolitik Çağ, ETÇ, OTÇ, GTÇ, Demir Çağı, Helenistik-Roma, Ortaçağ

12	Hamamlar Höyüğü	Höyük	İslahiye, Yesemek Mah.	Akeramik Neolitik, Seramikli Neolitik Çağ, Kalkolitik Çağ, ETÇ, OTÇ, GTC, Demir Çağı, Helenistik-Roma, Ortaçağ
13	Reco Höyüğü	Höyük	İslahiye, Yesemek Mah.	Kalkolitik Çağ, ETÇ, OTÇ, GTC, Demir Çağı, Helenistik-Roma, Ortaçağ

Tablo 2: 2020 yılı yüzey araştırmalarında incelenen arkeolojik merkezler.

NO	MERKEZ ADI	TÜRÜ	İDARİ KONUMU	DÖNEMLER
14	Gözlü Höyük	Höyük	Nurdağı, Gözlühöyük Mah.	Geç Kalkolitik Çağ (?), Helenistik, Roma, Ortaçağ
15	Çukur Höyük	Höyük	Nurdağı, Gözlühöyük Mah.	Helenistik Çağ (?), Roma, Ortaçağ
16	İncirli Höyük	Höyük	Nurdağı, Gözlühöyük Mah.	Neolitik, Kalkolitik, ETÇ, OTÇ (?), GTC (?), Demir Çağı, Helenistik, Roma, Ortaçağ
17	Durmuşlar	Tepe yerleşmesi	Nurdağı, Durmuşlar Mah.	Ortaçağ
18	Altınova	Yamaç yerleşmesi	Nurdağı, Altınova Mah.	Helenistik, Roma, Ortaçağ
19	Turaç Höyük	Höyük	Nurdağı, Altınova Mah.	Helenistik, Roma, Ortaçağ
20	İncegedik Höyüğü	Höyük	Nurdağı, İncegedik Mah.	Kalkolitik Çağ, ETÇ, OTÇ (?), GTC (?), Demir Çağı, Helenistik, Roma, Ortaçağ
21	Elbistan Höyüğü	Höyük	İslahiye, Elbistanhöyüğü Mah.	?
22	Gerciğin Höyüğü (Gerciğin I)	Höyük ve tepe yerleşmesi	Nurdağı, Gözlühöyük Mah.	Orta Paleolitik Çağ, Neolitik Çağ, Demir Çağı, Helenistik Çağ
23	Gerciğin II	Tepe yerleşmesi	Nurdağı, Gözlühöyük Mah.	Neolitik, Roma, Ortaçağ
24	Örtülü VII	Lahit kapağı	İslahiye, Örtülü Mah.	Roma Dönemi
25	Örtülü I	Düz iskân / antik kent	İslahiye, Örtülü Mah.	Epipaleolitik Çağ (?), Roma, Ortaçağ
26	Örtülü II	Tepe yerleşmesi	İslahiye, Örtülü Mah.	Roma, Ortaçağ
27	Örtülü III	Eski yol	İslahiye, Örtülü Mah.	Roma, Ortaçağ
28	Örtülü IV	Kale/istihkâm	İslahiye, Örtülü Mah.	Ortaçağ
29	Örtülü V	Düz iskân	İslahiye, Örtülü Mah.	Epipaleolitik (?), Ortaçağ
30	Örtülü VI	Taş ocağı	İslahiye, Örtülü Mah.	Roma, Ortaçağ
31	Kavaklı III	Taş ocağı ve Epipaleolitik istasyon	İslahiye, Örtülü Mah.	Epipaleolitik, Roma, Ortaçağ,
32	Bekir Yıldırım Çiftliği	Tepe yerleşmesi, nekropol	İslahiye, Örtülü Mah.	Epipaleolitik (?), Neolitik, Demir Çağı, Helenistik, Roma, Ortaçağ
33	Kavaklı I	Tepe yerleşmesi	İslahiye, Örtülü Mah.	Epipaleolitik (?), Neolitik, Demir Çağı (?), Helenistik (?), Roma, Ortaçağ
34	Kavaklı II	Nekropol, Epipaleolitik istasyon	İslahiye, Örtülü Mah.	Epipaleolitik, Roma
35	Kavaklı IV	Taş ocağı	İslahiye, Örtülü Mah.	Roma, Ortaçağ
36	Kavaklı V	Taş ocağı	İslahiye, Örtülü Mah.	Helenistik (?), Roma, Ortaçağ
37	Berviyanlı	Tepe yerleşmesi	İslahiye, Yeşilova Mah.	Ortaçağ
38	Tilmen Höyük (Tilmen I)	Höyük	İslahiye, Yeliburun Mah.	Kalkolitik Çağ, ETÇ, OTÇ, GTC, Demir Çağı, Helenistik, Roma
39	Tilmen II	Taş ocağı	İslahiye, Yeliburun Mah.	MÖ 2. Binyıl
40	Tilmen III	Epipaleolitik istasyon	İslahiye, Yeliburun Mh.	Epipaleolitik Çağ

41	Tilmen IV	Eski yol	İslahiye, Yeliburun Mah.	MÖ 2. Binyıl (?)-Roma Dönemi
42	Güllü Höyük	Höyük	İslahiye, Güllühöyük Mah.	Neolitik (?), Kalkolitik (?), ETÇ, OTÇ, GTC, Demir Çağı, Helenistik, Roma
43	Karakaya	Eski mezarlık	İslahiye, Karakaya Mah.	Geç Osmanlı
44	Battalyurdu	Taş ocağı, Epipaleolitik istasyon	İslahiye, Battalyurdu Mah.	Epipaleolitik (?), Helenistik-Roma, Ortaçağ
45	Çolaklar Höyüğü (Gre Muhtar)	Höyük	İslahiye, Çolaklar Mah.	Epipaleolitik, Neolitik, Kalkolitik (?), ETÇ, OTÇ, GTC (?), Demir Çağı, Helenistik, Roma, Ortaçağ
46	Kara Köprü	Eski köprü	İslahiye, Çolaklar Mah.	Roma, Ortaçağ
47	Köseler Höyüğü	Höyük	İslahiye, Güllühöyük Mah.	Epipaleolitik (?), Demir Çağı (?), Helenistik, Roma, Ortaçağ
48	Avcılar	Düz yerleşme, nekropol	İslahiye, Avcılar Mah.	Epipaleolitik, Roma, Ortaçağ
49	Üçağaç Höyüğü	Höyük	İslahiye	Epipaleolitik, Demir Çağı, Helenistik, Roma, Ortaçağ
50	Davlumbaz Höyüğü	Höyük	İslahiye, Cevdetpaşa Mah.	Helenistik, Roma, Ortaçağ
51	Değirmencik	Tepe yerleşmesi	İslahiye, Değirmencik Mah.	Roma, Ortaçağ
52	Zincirli Höyük	Höyük	İslahiye, Zincirli Mah	ETÇ, OTÇ, GTC, Demir Çağı, Helenistik, Roma, Ortaçağ
53	Karaburçlu Höyüğü	Höyük	Nurdağı, Karaburçlu Mah.	Neolitik, Kalkolitik, ETÇ (?), OTÇ, GTC, Demir Çağı, Helenistik, Roma, Ortaçağ
54	Esentepe	Tepe yerleşmesi	İslahiye, Fevzipaşa-Esentepe Mah.	Demir Çağı, Helenistik, Roma, Ortaçağ
55	Türkbahçe	Tepe yerleşmesi	İslahiye, Türkbahçe Mah.	Epipaleolitik, Ortaçağ
56	Karapınar (I)	Tepe yerleşmesi	İslahiye, Karapınar Mah.	Roma, Ortaçağ
57	Karapınar Höyüğü (Karapınar II)	Höyük	İslahiye, Karapınar Mah.	Neolitik (?), Kalkolitik (?), ETÇ, OTÇ, GTC, Demir Çağı, Helenistik, Roma, Ortaçağ
58	Çolaklar Mezarlığı	Eski mezarlık	İslahiye, Çolaklar Mah.	Geç Osmanlı
59	Ağabey	Yamaç yerleşmesi	İslahiye, Ağabey Mah.	Roma, Ortaçağ
60	Tatar Höyüğü	Höyük	İslahiye, Altınüzüm Mah.	Neolitik, Kalkolitik, ETÇ, OTÇ, GTC, Demir Çağı, Helenistik, Roma, Ortaçağ
61	Cıncıklı Harabe	Yamaç ve düz yerleşme	İslahiye, Boğaziçi Mah.	Helenistik (?), Roma, Ortaçağ
62	Yeşilyurt I	Tepe yerleşmesi	İslahiye, Yeşilyurt Mah.	Roma, Ortaçağ
63	Yeşilyurt Höyüğü	Höyük	İslahiye, Yeşilyurt Mah.	Kalkolitik, ETÇ (?), OTÇ (?), GTC (?), Demir Çağı, Helenistik, Roma, Ortaçağ
64	Yukarı Şerikanlı I	Yamaç yerleşmesi	İslahiye, Y.Bilenler Mah.	Roma, Ortaçağ
65	Yukarı Şerikanlı II	Höyük	İslahiye, Y.Bilenler Mah.	Roma, Ortaçağ
66	Aşağı Şerikanlı Höyüğü	Höyük	İslahiye, Aşağı Bilenler Mah.	Kalkolitik, ETÇ, OTÇ, GTC, Demir Çağı, Helenistik, Roma, Ortaçağ
67	Suyabatıran Höyüğü	Höyük	İslahiye, Aşağı Bilenler Mah	Epipaleolitik, Roma, Ortaçağ
68	İslahiye I	Mimari öğeler	İslahiye	Roma, Ortaçağ

69	İslahiye II (Nikopolis-Akropol)	Tepe yerleşmesi, kaya oyuğu mezarlar	İslahiye	Helenistik, Roma, Ortaçağ
70	İslahiye III (Nikopolis-A. Şehir)	Düz yerleşme	İslahiye	Helenistik, Roma, Ortaçağ
71	Çerçili Höyüğü	Höyük	İslahiye, Çerçili Mah.	Kalkolitik, ETÇ (?), OTÇ, GTÇ, Demir Çağı, Helenistik, Roma, Ortaçağ
72	Arpalı I	Tepe yerleşmesi	İslahiye, Arpalı Mah.	Demir Çağı, Helenistik, Roma
73	Arpalı II	Tepe yerleşmesi	İslahiye, Arpalı Mah.	Roma, Ortaçağ
74	Arpalı III	Yamaç yerleşmesi, kaya mezarları	İslahiye, Arpalı Mah.	Helenistik (?), Roma
75	Kırmit	Tepe yerleşmesi	İslahiye, Esenler Mah.	Roma, Ortaçağ
76	Yesemek Harabesi	Yamaç yerleşmesi	İslahiye, Yesemek Mah.	Roma (?), Ortaçağ, Geç Osmanlı
77	Ortaklı	Yamaç yerleşmesi, kaya oyuğu mezarlar	İslahiye, Ortaklı Mah.	Neolitik, Kalkolitik, Demir Çağı, Helenistik, Roma, Ortaçağ

Sonuç

2019 ve 2020 yıllarında “Kuzey Levant Koridoru” içinde kalan İslahiye ve Nurdağı havzasında yapılan yüzey araştırmaları, en erken yerleşmelerin bölgede Akeramik Neolitik Çağ’dan itibaren başladığını ve kesintisiz bir yerleşim sürekliliği olduğunu göstermiştir. Yüzey araştırmalarında incelenen 77 arkeolojik merkezin dönemlerine göre yerleşim oranlarına baktığımızda, yerleşimlerin % 44’ünü höyüklerin, % 32’sini tepe yerleşmelerinin, % 14’ünü yamaç yerleşmeleri ve % 10’unu düz yerleşmelerin oluşturduğu tespit edilmiştir. Tepe ve yamaç yerleşimleri genellikle Helenistik, Roma ve Ortaçağ dönemlerinde tercih edilirken, Demir Çağı ve öncesinde yerleşimler genellikle höyük yükselteleri üzerine konumlanmıştır. Karasu Nehri boyunca uzanan ovada, genellikle birkaç kilometre aralıklarla höyükler ve tepe yerleşimleri bulunurken, bölgenin özellikle kuzey ve doğusundaki tepeler ve yamaçlar, Helenistik ve Roma dönemlerinde yerleşim yeri olarak tercih edilmiştir.

Yüzey malzemesi incelenerek dönemlere göre yerleşim yoğunluğuna bakıldığında ise yerleşimlerin % 18’inde Neolitik Çağ, %25’inde Kalkolitik Çağ, % 25’inde ETÇ, % 27’sinde OTÇ, % 30’unda GTÇ, % 35’inde Demir Çağı, % 81.8’inde Helenistik-Roma ve % 74’ünde Ortaçağ tespit edilmiştir. Buna göre bölgede Neolitik Çağ’dan Demir çağı sonlarına kadar yerleşim oranı belirli oranda iken (% 25 – 35 arası), Helenistik Çağ ve sonrasında yerleşim sayısında büyük bir artış görülmektedir.

Yüzey araştırmalarının önemli bir araştırma konusu olan Yesemek Heykel Atölyesi ve Taş ocağı ile yakın çevresinde gerçekleştirilen yüzey araştırmaları ise Yesemek ile ilgili önemli sorulara cevaplar sunmuştur. 2019 yılı çalışmalarında Yesemek Heykel Atölyesi içinde yapılan çalışmalarda tespit edilen seramik malzeme, atölyenin GTÇ’na tarihlenmesi gerektiğini göstermiştir. Atölye alanının hemen doğusundan başlayan, doğu-batı istikametinde 3,5 km kadar uzanan doğal tepe yükseltisi üzerinde tespit edilen GTÇ’na tarihlenen mimari kalıntılar, heykeltıraşlık eserlerine ait parçalar ve seramik malzeme bu tarihlendirmeye şüphe bırakmadığı gibi, atölyedeki üretimin amacını da ortaya koymuştur. Buna göre, olasılıkla MÖ 13. yüzyılın sonlarına tarihlenen atölye ve taş ocağının, yukarıda inşa edilen büyük bir kent yerleşimi için üretim yaptığı, heykellerin buradaki yapılarda kullanılacağı, ancak yarım bırakılan kent yerleşimi ile birlikte atölyenin de terkedildiği değerlendirilmektedir.

Kaynakça

- Alkım, U.B. (1957). Yesemek Taşocağı ve Heykeltıraşlık Atelyesi. *Bellekten*, 21, 359-376.
- Alkım, U.B. (1958). Yesemek araştırmaları (Rapor-1957). *Bellekten*, 22, 634.
- Alkım, U.B. (1959a). Yesemek Kazısı ve İslahiye Bölgesi araştırmaları. *Bellekten*, 23, 692-694.
- Alkım, U.B. (1959b). Ein altes Wegenetz im Südwestlichen Antitaurus-Gebiet. *Jahrbuch Für Kleinasiatische Forschung*, 3, 207-222.
- Alkım, U.B. (1959c). Güney-Batı Antitoros Bölgesi'nde eski bir yol şebekesi. *Bellekten*, 23, 59-77.
- Alkım, U.B. (1960a). 1958 yılı Yesemek çalışmaları. *Bellekten*, 24, 1-10.
- Alkım, U.B. (1960b). 1959 İslahiye Bölgesi araştırmaları: Yesemek çalışmaları ve Tilmen Höyük sondajı. *Türk Arkeoloji Dergisi*, 10/1, 7-9.
- Alkım, U.B. (1962a). Yesemek çalışmaları ve Tilmen Höyük Kazısı (1960). *Türk Arkeoloji Dergisi*, 11/1, 5-6.
- Alkım, U.B. (1962b). 1961 Dönemi Tilmen Höyük ve Yesemek Kazıları. *Türk Arkeoloji Dergisi*, 11/2, 5-7.
- Alkım, U.B. (1964). İslahiye Bölgesi'nde Türk Tarih Kurumu adına 1955-1962 yılları arasında yapılan tarihi ve arkeolojik araştırmalar. *Atatürk Konferansları*, 163-178, Ankara.
- Alkım, U.B. (1965). The road from Sam'al to Asitawandawa: Contributions to the historical geography of the Amanus Region. *Anadolu Araştırmaları*, 2, 1-45.
- Alkım, U.B. (1968a). *Anatolia I*. Geneva: The World Publishing Company.
- Alkım, U.B. (1968b). İslahiye Bölgesi araştırmaları. Gedikli ve Kırışkal Hüyük Kazıları (1967). *Türk Arkeoloji Dergisi*, 16/2, 5-9.
- Alkım, U.B. (1969). The Amanus region in Turkey. New light on the historical geography and archaeology. *Archaeology*, 22/4, 280-289.
- Alkım, U.B. (1972). Tilmen ve Kırışkal Hüyük kazıları (1970). *Türk Arkeoloji Dergisi*, 19/2, 39-50.
- Alkım, U.B. (1974a). *Yesemek Taşocağı ve Heykel Atelyesinde Yapılan Kazı ve Araştırmalar*. Ankara: Türk Tarih Kurumu.
- Alkım, U.B. (1974b). A subterranean construction at Kırışkal. *Mansel'e Armağan / Mélanges Mansel*, 821-30, Ankara.
- Benati, G. ve Zaina, F. (2013). A Late Bronze Age I fortress at Tasli Geçit Hoyuk and the defensive architecture of Anatolia and the Northern Levant during the 2nd millennium BC. *OCNUS*, 2, 9-29.
- Çınaroğlu, A ve Çelik, D. (2012). Alaca Höyük. In M. Doğan-Alparslan, M. Alparslan (Ed.), *Hittites: An Anatolian Empire / Hititler: Bir Anadolu İmparatorluğu*, 196-207. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Duru, R. (2003). *Unutulmuş Bir Baskent: Tilmen / A Forgotten Capital City: Tilmen*, İstanbul: TÜRSAB.
- Duru, R. (2004). *Yesemek: Eski Önasya Dünyasının En Büyük Heykel Atelyesi / Yesemek: The Largest Sculpture Workshop of the Ancient Near East*, İstanbul: TÜRSAB, 2004.
- Engin, A. (2015). Baraj suyu altında kalan bir höyüğün akıbeti: Sıradur Höyüğü. In E. Okan ve C. Atila (Ed.), *Prof. Dr. Ömer Özyiğit'e Armağan / Studies in Honour of Ömer Özyiğit*, 13-28. İstanbul: Ege Yayınları.
- Engin, A. ve Beyazlar, A. (2016). Bir Erken Tunç Çağı II-III kaya oyuğu mezarı ve ortaya koyduğu yeni bulgular / An Early Bronze Age II-III rock-cut tomb presenting new evidence. *Eurasian Art and Humanities Journal*, 5, 1-38.
- Landsberger, B. (1948). *Sam'al. Karatepe Harabelerinin Keşfi ile İlgili Araştırmalar*. Ankara: Türk Tarih Kurumu.

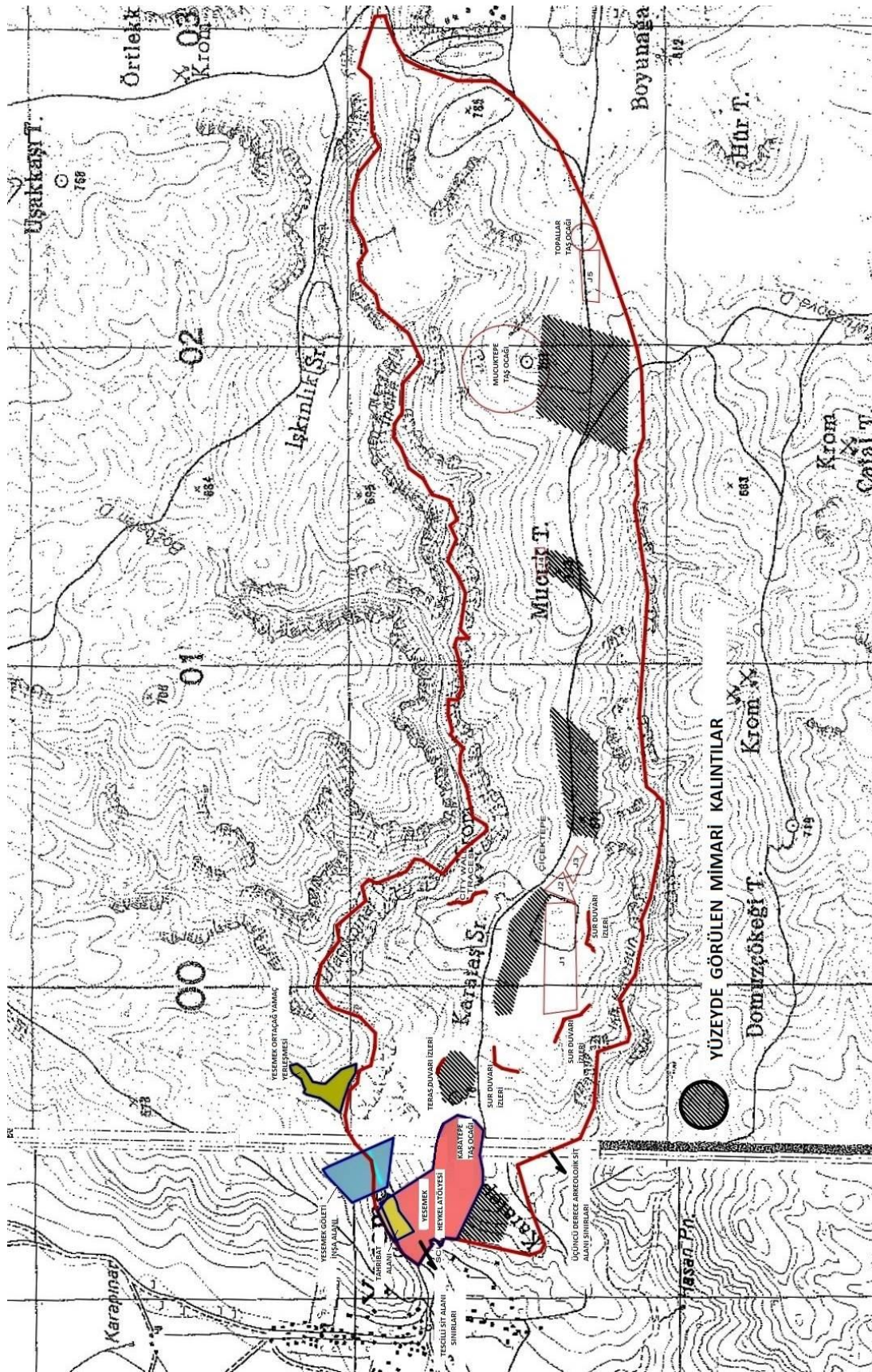
- Marchetti, N. (2011). The 2009 Joint Turkish-Italian excavations at Taşlı Geçit Höyük. 32. *Kazi Sonuçları Toplantısı*, 2, 297-231.
- Marchetti, N. (2012). The 2010 Joint Turkish-Italian excavations at Taşlı Geçit Höyük. 33. *Kazi Sonuçları Toplantısı*, 3, 531-546.
- Neve, P. (1999). *Die Oberstadt von Hattuša: Die Bauwerke. I. Das Zentrale Tempelviertel*. Berlin: Gebr. Mann Verlag.
- Özgüç, T. (2002). Alacahöyük: Ein Kultort im kerngebiet des Reiches / Alacahöyük: İmparatorluğun Çekirdek Bölgesinde Bir Kült Merkezi. *Die Hethiter und ihr Reich. Das Volk der 1000 Götter / Hititler ve Hitit İmparatorluğu: 1000 Tanrılı Halk*, 172-175, 468-469. Bonn: Kunst- und Ausstellungshalle der Bundesrepublik Deutschland.
- Puchstein, O., Kohl, H. ve Krencker, D. M. (1912). *Boghasköi: Die Bauwerke*, Wissenschaftliche Veröffentlichungen der Deutschen Orient-Gesellschaft 19. Leipzig: J.C. Henrichs.
- Richter, T. et al. (2016). Shubayqa 6: A new Late Natufian and Pre-Pottery Neolithic A settlement in north-east Jordan. *Antiquity*, 90, 1-5.
- Seeher, J. (2012). Techniques used in Hittite architecture. In M. Doğan-Alparslan, M. Alparslan (ed.), *Hittites: An Anatolian Empire /Hititler: Bir Anadolu İmparatorluğu*, 338-53. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Von Luschan, F. (1902). *Ausgrabungen in Sendschirli III. Thorsculpturen*. Berlin.
- Von Luschan, F., Schrader, E. ve Sachau, E. (1893). *Ausgrabungen in Sendschirli I. Einleitung Und Inschriften*. Berlin.
- Von Luschan, F., Humann, C. ve Koldewey, R. (1898). *Ausgrabungen in Sendschirli II. Ausgrabungsbericht Und Architektur*. Berlin.
- Zimansky, P. (2002). The Hittites at 'Ain Dara. In A. Yener and H.A. Hoffner (Ed.), *Recent Developments in Hittite Archaeology and History: Papers in Memory of Hans G. Güterbock*, 177-91. Indiana: Eisenbrauns.

Resim 1: Karasu havzası – Kuzey Levant Koridoru.

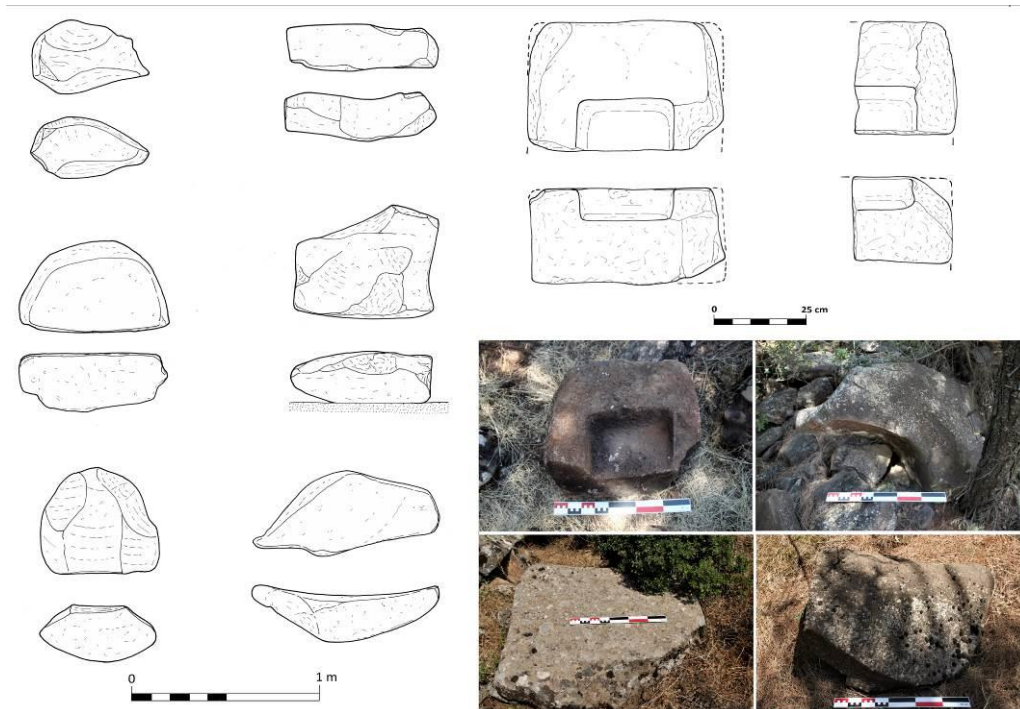
Resim 2: 2019 yılı yüzey araştırması buluntuları.

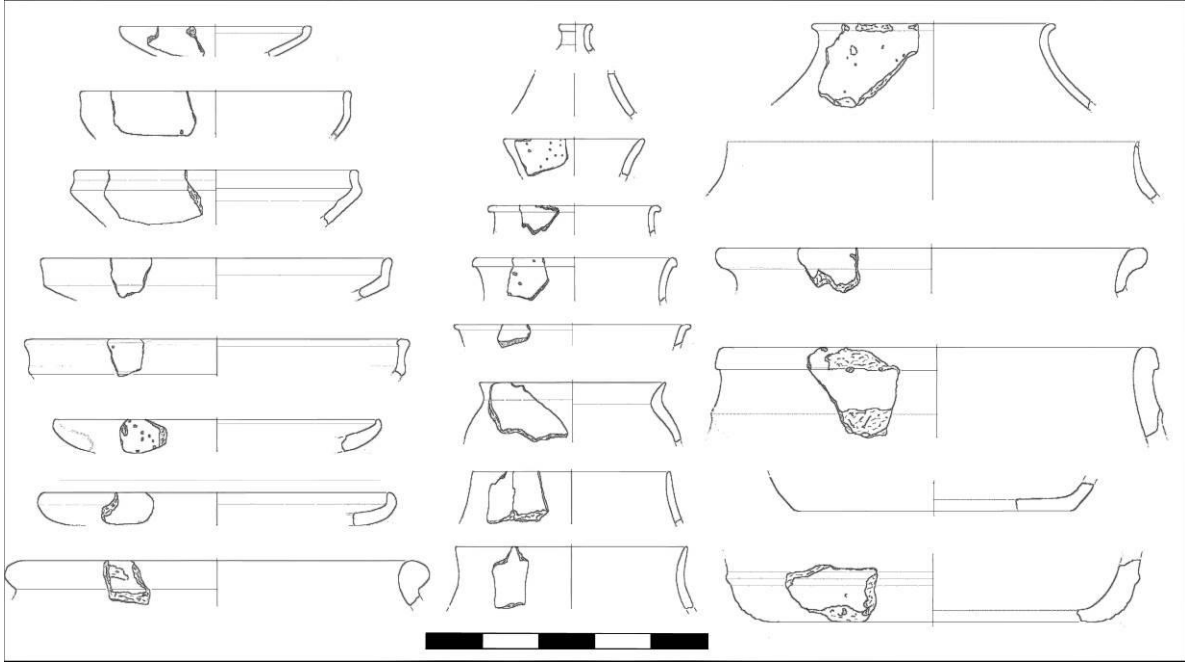
Harita 1: Yesemek Heykel Atölyesi ve keşfedilen tepeler yerleşmesi.

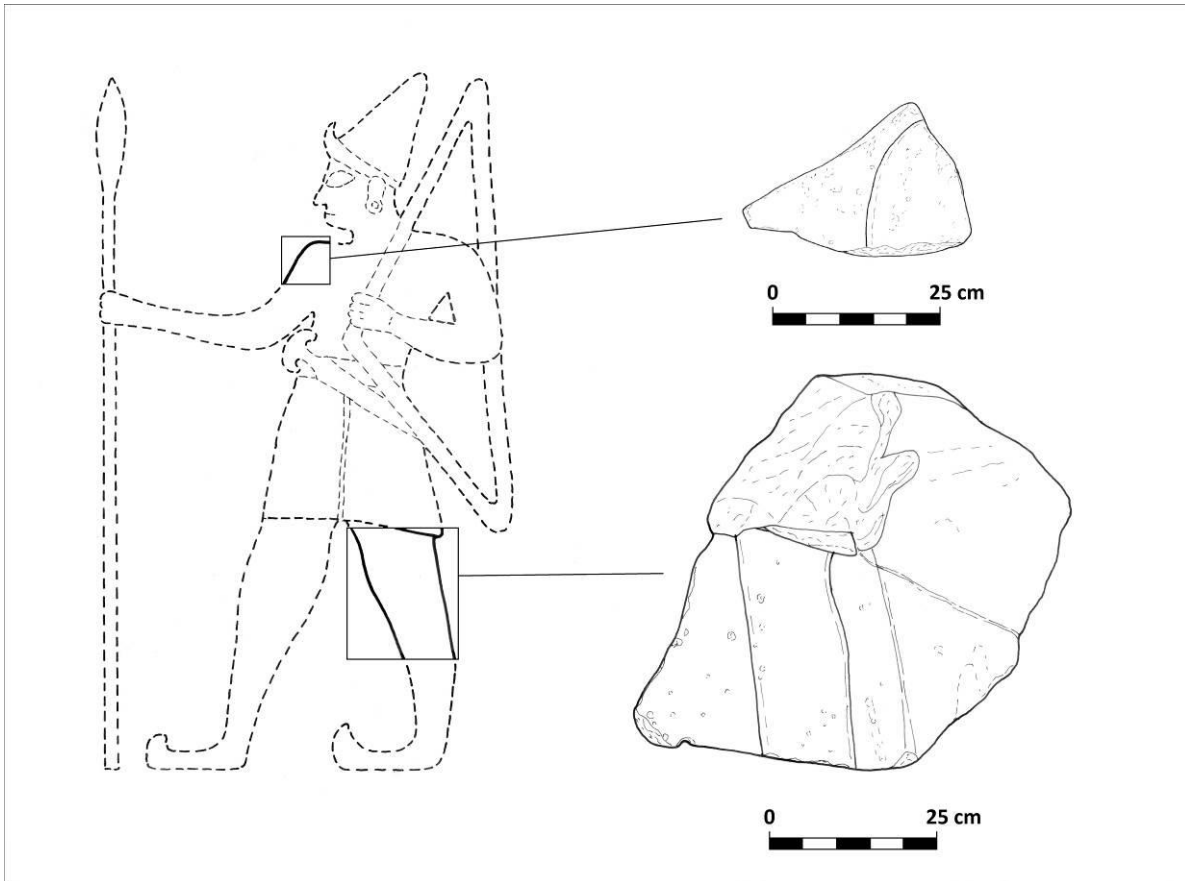
Resim 3: Yesemek Tepe Yerleşmesi'nin tahmini sınırları (Ahmet Akkaya).

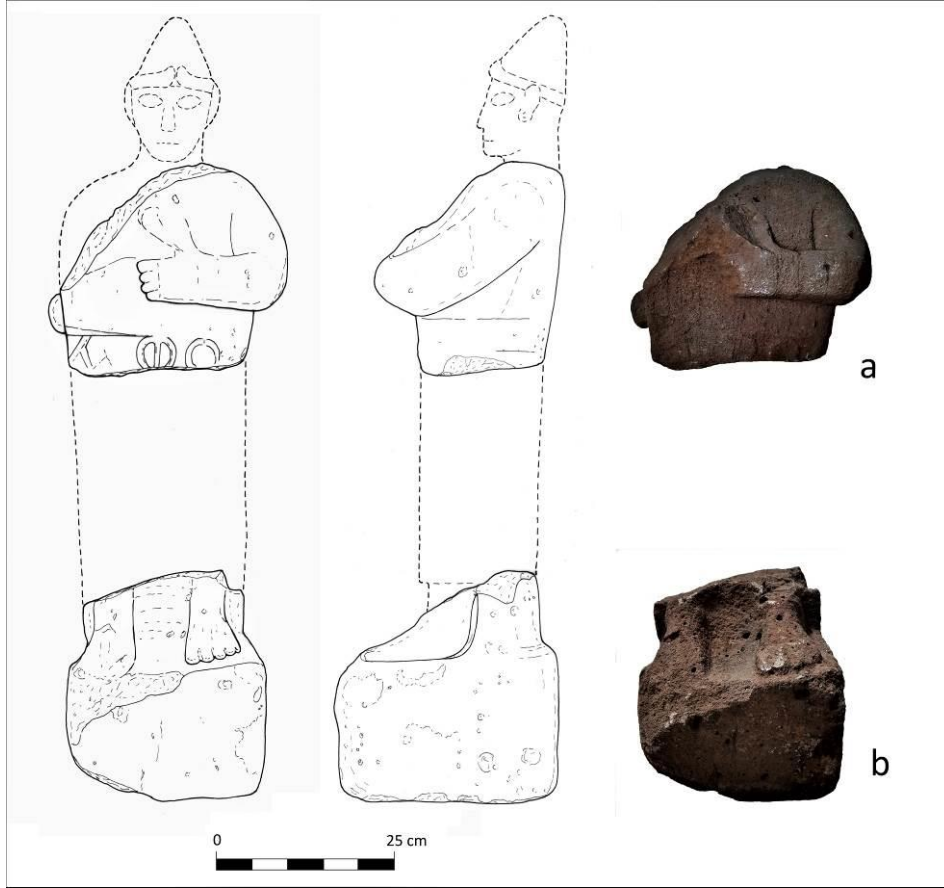
Resim 4: Yesemek – Çiçektepe'de tespit edilen Hitit yapı taşları ve sütun altlıkları.

Çizim 1: Yesemek – Çiçektepe’de ele geçen Hitit İmparatorluk Çağı seramiği.

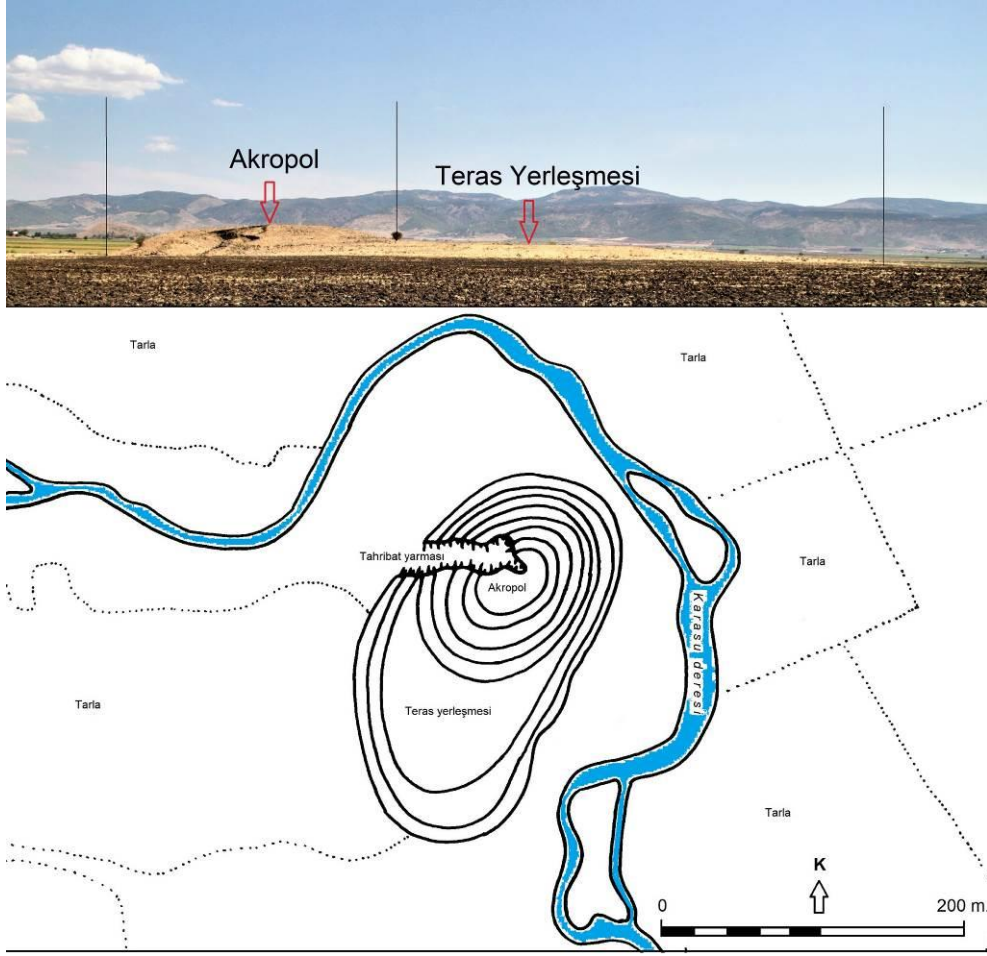
Çizim 2: Yesemek – Çiçektepe’de ele geçen kabartma parçaları ve rekonstrüksiyonu.

Resim 5: Yesemek – Çiçektepe’de bulunan heykel parçaları ve rekonstrüksiyonu.

Resim 6: Yesemek Taş Ocağı’nın kuzeydoğu yamacındaki duvar izi.

Resim 7: Hamaç Höyüğü.

Resim 8: Hamamlar Höyüğü ve etrafındaki bazalt ana kayaya oyulmuş yapılar.

Resim 9: Gerciğın Höyüğü ve İslahiye Havzası'na kuzeyden bakış.

Resim 10: Örtülü Harabeleri, Büyük Yapı.

Resim 11: Örtülü VI, Roma Dönemi – Ortaçağ bazalt taş ocağı.

Resim 12: Tatar Höyüğü'ne kuzeyden bakış.